

Nr.51 • Januari 1995

Klasse

Maandblad voor Onderwijs in Vlaanderen

**Wie is
van hout?**

KLASSE

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen
Uitgegeven door het Ministerie
van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs

Nr.51 • Januari 1995

Redactie

Leo Bormans
Patrick De Busscher
Gaby De Moor

Redactiesecretariaat

Diana De Caluwé
Anny Lecocq

Foto's: Luc Daelemans

Cartoons: Dirk Vercampt

Vormgeving: Artefact

Verantwoordelijke uitgever

Daniël Vandenbergh, leidend
ambtenaar A.O.V.

Abonnement (10x per jaar): 300 fr.
Alle Vlaamse leerkrachten, PMS-
medewerkers enz. (van elk net en
van elk niveau) krijgen KLASSE
gratis. Adreswijzigingen uitsluitend
regelen via de eigen schooladmini-
stratie.

KLASSE

Koningsstraat 138 8ste verdieping
1000 Brussel

Tel. redactie 02-211 46 60
Tel. secretariaat 02-211 46 58
Tel. abonnementen 02-211 46 62
Tel. publiciteit 02-211 46 58
Telefax 02-211 46 61

DUIZENDEN KAARTJES

De reactie was overrompend: duizen-
den kaartjes en verjaardagswensen voor
VIJF JAAR KLASSE. («Ik zou dit blad niet
meer willen missen», «Het legt de reali-
teit van onderwijs open», «Ik voel mij
erdoor als leraar erkend in mijn profes-
sionaliteit», «Het is telkens een hart
onder de riem» enz.). Hopelijk ontmoeten
we u op één van de vele feestactivi-
teiten ergens in de ruimte, in een thea-
ter, tussen de sterren of in de bossen.
Voor de eerste reacties zie p. 22. Ook
bedankt voor de vele hartverwarmen-
de, persoonlijke brieven. Hopelijk kunt
u er wel begrip voor opbrengen dat wij
niet alle problemen kunnen oplossen
en dat we niet op alle brieven kunnen
antwoorden. Maar we gebruiken uw
informatie wel als voedingsbodem voor
nieuwe artikels met een realistische visie
op onderwijs. Elke maand opnieuw.

IN DIT NUMMER

Dan maar op eigen houtje.
p. 4-13.

4-11

Wie is van hout?

Minstens de helft van de Vlaamse leerlingen gaat met de school niet naar theater, film, dans, muziek of een tentoonstelling. Cultuur stelt op heel wat scholen weinig of niets voor. Andere scholen behalen met veel enthousiasme verrassende resultaten. De kloof wordt steeds groter. De cultuurweek voor leerkrachten kan daaraan misschien iets veranderen.

24-25

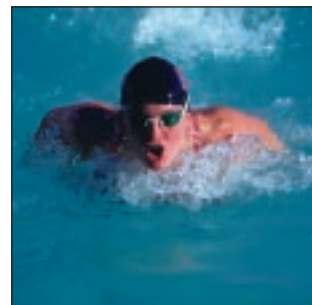
Aan de scheve tafel

70 % van de jongeren zijn bereid zich persoonlijk in te zetten voor een Derde Wereld-actie. Met **mundiale vorming** leren ze daarbij grensoverschrijdende verbanden zien. De scheve tafel op school.

26-27

Meer sport op school

Steeds minder jongeren doen nog aan sport. Dat ligt niet aan de school want daar worden de inspanningen alvast gebundeld: met vereende krachten de spieren gebald.

Samen de spieren ballen.
p. 26-27.

28-29

Als we nu eens samenwerken?

Er volgen meer studenten HOBU dan universiteit. Toch voelt dit hoger onderwijs zich nog vaak **het kleine broertje**, zeker in internationale contacten. Meer samenwerking kan daarin verbetering brengen.

Hespeworst of hespenworst?
p. 32-33.

30-31

Ziek en toch naar school

Duizenden kinderen zijn ernstig ziek maar krijgen toch les: **thuis of in het ziekenhuis**. Dat is voor hen vaak van levensbelang. Maar hoe gaat dat precies in zijn werk?

32-33

De nieuwe spelling

Geen ekskuzes meer: de nieuwe spelling komt eraan. Onzekerheid troef bij leraars en leerlingen. Geen paniek, KLASSE speelt u de nieuwe regels op de mouw.

En ook...

- Eindtermen. Die van het secundair onderwijs komen eraan. p. 12.
- Zieke leraars. De controle wordt bijgestuurd. p. 13.
- Journaal. Soms komen mensen op straat om in deze rubriek te geraken. p. 14.
- Klasse-Idee. Met de gratis cultuurbon naar opera, theater, media, beeldende kunst, literatuur en film. p. 15-22.
- Signaal. Dat er aan het einde van de tunnel nog licht zal zijn. p. 23.
- De Infolijn. Wat was de vraag alweer? p. 34.
- Extra. Midden in het blad een uitneembare jaarkalender met de officiële schoolvakantiedagen. Voor wie die meteen in de papiermand wil gooien hebben we hem, zoals u zult merken, al even vóórgekruikt. Graag gedaan.

VIZIER

«Een kind heeft honderd talen maar wordt door school en cultuur beroofd van negenennegentig daarvan. Ze scheiden hoofd van lichaam. Ze dwingen je te denken zonder je lichaam en te handelen zonder je hoofd. Spel en werk, werkelijkheid en verbeelding, wetenschap en fantasie, het innerlijke en het uiterlijke zijn verworpen tot elkaars tegengestelde», zegt pedagoog en kunstenaar *Loris Malaguzzi*.

Minstens de helft van de Vlaamse leerlingen gaat met de school NIET naar theater, film, dans, muziek, een museum of een tentoonstelling.

Als ze dat wel doen, gebeurt het vooral in de lagere school. Maar met dat groen hout wordt verder niet veel meer gedaan. Bij oudere leerlingen primeert de leerstof, schoolvoorstellingen verlopen in het grootste tumult en worden dan maar afgeschaft, leerlingen

in TSO en BSO zouden helemaal geen interesse meer hebben, de jeugd wil niet van cultuur weten enz. Veel van de redeneringen om cultuur van school te weren, snijden echter geen hout. Volwassenen kan je niet verplichten in te spelen op een cultu-

reel aanbod maar het is wel de plicht van de

Wie is van hout?

Cultuur op school

school om haar leerlingen daarmee op een aangepaste manier te confronteren. Op veel scholen gebeurt dat niet. Meestal kan je dat niet eens verwijten aan de leerkrachten die soms na veel (mislukte) pogingen ook niet meer weten van welk hout pijlen maken. Het zal ook wel nooit overal en met alle leerlingen lukken: alle hout is geen timmerhout.

Op eigen houtje

Toch zijn er ontelbare succesrijke initiatieven in heel Vlaanderen. De culturele centra krijgen bijvoorbeeld elk jaar zo'n 500.000 leerlingen over de vloer, creatief museumbezoek zit in de lift en in honderden scholen lopen interessante culturele projecten die de jongeren wél aanspreken. Vaak steunen die op één of twee leerkrachten die het initiatief op eigen houtje doordrijven, soms met een minimum aan ondersteuning en waardering van directie en collega's. Want laat ons eerlijk zijn: van cultuur ligt de doorsnee Vlaming (en leerkracht) niet wakker. De kloof wordt dan ook alsmaar groter: tussen kunst en school, tussen de «hoge» en «lage» cultuur, tussen de verschillende sociale klassen, tussen de leerkracht en de kunstenaar, tussen de onderwijsniveaus enz.

De cultuurweek

Om na te gaan hoe sommige scholen erin slagen die kloven goed te overbruggen en vooral om veel van elkaar te leren, organiseert het Departement Onderwijs een speciale week rond cultuur op school. Exclusief voor leerkrachten. Bovendien komt er een permanente cultuurel die de initiatieven in de toekomst zal stimuleren en ondersteunen.

De vakoverschrijdende eindtermen gaan in dezelfde richting en de nieuwe inspectie besteedt bij een doorlichting telkens aandacht aan de concrete culturele vorming die de school aan haar leerlingen biedt. Want daar is iedereen het over eens: een mens leeft niet van brood alleen. Naast het grijpbare en materiële heeft elke mens behoefte aan ervaringen die het directe nut, het hier en het nu overstijgen. Het onderwijs moet de kaart en het kompas leveren om de weg te leren vinden naar die wereld met een hart voor kunst en cultuur. Niemand is van hout. ■

«Er komen steeds minder verschillende scholen over de vloer maar die komen dan wel vaker», zegt Wim Van Parijs van het Cultureel Centrum Westrand in Dilbeek. Hij ontvangt elk jaar zo'n 30.000 leerlingen voor een voorstelling. «Er ontstaat een steeds grotere kloof tussen de scholen die niets doen en de scholen die enthousiast met cultuur bezig zijn. De kwaliteit en de begeleiding bij die laatste groep is de jongste vijf jaar enorm verbeterd. Op die scholen leeft het culturele zeer sterk. Andere scholen haken af. Dat hangt heel vaak van de school en de leer-

De kloof wordt

Een half miljoen leerlingen komen elk jaar naar

een schoolvoorstelling in één van de honderd Vlaamse culturele centra. Sommigen komen zelfs enkele keren per jaar. De kwaliteit van het gebodene ligt meestal hoog, al kunnen veel leerkrachten niet mee («Geef ons maar een klassieke poppenkast»). Sommige leerkrachten kruipen achter hun krant in de cafetaria. Cultuur is ver van hun bed en hun klas. Zo'n 750.000 Vlaamse leerlingen komen in een schooljaar zelfs helemaal niet naar een of andere voorstelling. Met muziek, dans, film, literatuur en beeldende kunst is het zeker niet beter gesteld. Alle betrokkenen hebben het over een kloof. Al bedoelen ze daar telkens wat anders mee.

krachten af. Wij sturen elke school altijd een volledige begeleidingsmap en toch hebben 50 % van de leerlingen die hier naar een schoolvoorstelling komen op voorhand geen woord over die voorstelling gehoord. Ze weten niet eens of ze theater, dans of poppenkast te zien gaan krijgen. Op heel wat scholen blijft de documentatie bij de directie of bij één leerkracht liggen. Daar is geen interne communicatie en het culturele is er ook niet ingebed in de

schoolcultuur. Er wordt niets met de ervaring gedaan. Je ziet ook nog altijd leraars die proberen weg te kruipen in de cafetaria. Die haal ik er wel persoonlijk uit, maar het is toch tekenend voor de rol die cultuur soms krijgt. Het hoort er blijkbaar niet echt bij.»

Vastgeroeste leraars

«De kunstwereld heeft de jongste jaren een enorme vlucht genomen maar de traditionele leerkracht is niet mee geëvolueerd. Daar dreigt een andere kloof», vreest Eddy Duquenne. Hij coördineert de jeugdprogrammatie bij de Federatie van Vlaamse Culturele Centra (FEVECC). «De leerkrachten gaan zelf maar weinig naar het museum of het theater. Ze volgen de evolutie niet en zitten vaak nog vast aan oude denkbeelden, terwijl kunst en cultuur snel evolueren. Zo ontstaat een grote kloof tussen het nieuwe, hoogstaande artistiek produkt en het vastgeroeste verwachtingspatroon van veel leraars.»

Onder druk van het onderwijs moeten veel cultuurprogrammatoren nu terugkomen van een te artistieke programmatie. De leerkrachten kiezen voor wat ze zelf kennen: poppenkast, sprookjes, animatie en theater zoals het te verwachten en te voorzien is met een doek dat open en dicht gaat. Het mag allemaal niet te moeilijk zijn. Programmatoren en theatermakers geven toe dat een voorstelling toegankelijk moet zijn maar betreuren de conservatieve reflex van het onderwijs dat massaal intekent voor klassieke voorstellingen maar afhaakt voor risico en experiment. Dat is nochtans eigen aan eigentijdse kunst en cultuur. In veel centra is er wel een gunstige evolutie aan de gang, zij het met een beperkt aantal scholen die er wel een inspanning voor willen leveren. Via geleidelijke culturele socialisatie zetten die

Er ontstaat een steeds grotere kloof tussen de scholen die niets doen en de scholen die enthousiast met cultuur bezig zijn.

groter

vanuit het vertrouwde telkens een stapje verder in de richting van het minder-vertrouwde.

LUC DEWAELE, *ex-programmator De Schakel Waregem* en nu publieksbegeleider bij *De Vooruit*: «De verwachtingen van het schoolpubliek kloppen niet altijd met wat op de planken te zien is. Verzuchtingen hierover van leerkrachten zijn soms terecht maar dikwijls ook hemelsgierend van gisteren. Ze verlangen bijna lyrisch naar Schone Decors en Echte Verhalen. Ze vallen nog over vrouwen die mannenrollen spelen, over decors die niet uit bordkarton zijn opgetrokken, over een voorstelling met *Hollanders* of met minder dan vier spelers...».

Gedaan met spelen

Echte kunst en goed (jeugd)theater is niet altijd eenvoudig. Heel wat voorstellingen zijn sterk associatief, gelaagd en interdisciplinair. Een complexe tijd resulteert immers in complexe voorstellingen, als die tenminste een weerspiegeling willen zijn van hun tijd. Maar de openheid om daar mee om te gaan ontbreekt dikwijls.

«Tussen kunsten en het onderwijs zal wellicht altijd een kloof blijven», denkt pedagogisch medewerker Wouter Van Looy van de Educatieve Dienst van het Vlaams Theater Instituut (VTI). «Onderwijs is binnen de dominante *rationaliteit* van het westers economisch denken blijkbaar in de eerste plaats bedoeld om jongeren voor te bereiden op de *echte* wereld. Spelen en dromen zijn iets voor de *kinderwereld*. In de basisschool mag er dan nog een beetje muzisch gedaan worden, maar vanaf het secundair onderwijs wordt het serieus en zie je het aandeel van de kunstvakken gevoelig dalen. Dan is het gedaan met spelen en hoor je ze in de culturele centra

vloeken dat die schoolvoorstelling voor het secundair onderwijs weer eens geflopt was. Problematisch daarbij wordt de angst voor elkaar. Gezelschappen willen niet meer voor scholen spelen. Scholen willen niet meer naar een experimentele voorstelling. Er is dus dringend behoefte aan dialoog op elk niveau.»

Bekakt

Er is nog een andere kloof: die tussen jongeren en kunst. Bij jongeren overheerst de idee dat kunst er niet voor hen is, maar voor volwassenen. Jongeren bekijken niet alleen de volwassen cultuur- en kunstliefhebbers negatief maar ook hun leeftijdsgenoten die aan cultuur participeren. Die worden soms uitgelachen en bestempeld als *kinderachtig, vroeg-oud, saai of bekakt*. De serieuze cultuur bezit een lage status binnen de meer hedonistische, op samen plezier maken georiënteerde jeugdcultuur.

Typisch voor die cultuur blijkt het anti-schoolkarakter te zijn. Jongeren ervaren het systeem *onderwijs* en de ideologie *opvoeding* als een voldongen feit maar staan vaak sterk negatief tegenover alles wat met school en onderwijs te maken heeft. Aangename, plezierige dingen zijn zelfs per definitie enkel verbonden met wat buiten de school gebeurt. Alles wat binnen de school georganiseerd wordt is dan verdacht in hun ogen. Schoolvoorstellingen moeten opboksen tegen deze negatieve verbinding met het school(se) systeem, en dit ondanks de duidelijke ruimtelijke afstand tussen het schoolse en het culturele milieu.

Jonge honden

Jonge mensen zijn bovendien zeer sterk op elkaar gericht, op de *peer-group*. Zolang ze onder controle staan van een leraar wordt de onderlinge prikkel onderdrukt en afgezwakt, maar zo gauw ze onder elkaar zijn, lijken ze soms een stel jonge honden waarvoor op dat moment niets zo sterk is als de onderlinge aantrekkingskracht.

In het vrijetijdspatroon van de meeste jongeren nemen kunst en cultuur maar een héél kleine plaats in. Net als bij de volwassenen trouwens. Maar dat is geen excuus.

«Elke jongere heeft het recht te ontdekken dat één of andere kunstuiting hem aanspreekt. Of hij daar later als volwassene al dan niet gebruik van maakt is zijn eigen zaak», zegt socioloog *Michel Price* van het *Cultureel Centrum* in Strombeek-Bever. «Volwassenen kunnen we niet verplichten tot cultuurdeelname, maar we hebben wel de plicht om elke jongere te confronteren met cultuur. Net zoals we geen enkele mens kunnen dwingen om elke week de bibliotheek te bezoeken, of om regelmatig een gedicht te schrijven; terwijl het wel een maatschappelijke opdracht is om elk kind te leren lezen en schrijven. Voor die taak (het vertrouwd maken met het ABC van de cultuur) geldt maar één, weliswaar utopisch, objectief: de volle 100 % van het jeugdige publiek bereiken.»

Chips in het donker

Dat het kan en ook nog de moeite loont, bewijzen de talrijke scholen waar enkele leerkrachten de handen in elkaar slaan en met een werkgroep(je) cultuur soms tot verrassende resultaten komen. Daarbij wordt de lat in het begin het best niet te hoog gelegd.

«Onze oorspronkelijke doelstelling was minimaal», zegt *Gerhard Verfaillie* van het *Vrij Technisch*

Instituut in Kortrijk. «We namen ons voor elke klas van onze grote technische en beroepsvormende school (zo'n 1500 leerlingen) één keer per jaar in contact te brengen met een waardevolle voorstelling. Het programma werd samen met het cultureel centrum uitgewerkt en uit de enquêtes bij leerlingen en leerkrachten achteraf hebben we veel geleerd. Bijvoorbeeld dat de leerlingen heel gevoelig zijn voor het niveau en de leeftijd van de rest van het schoolpubliek. Zeker bij beroepsleerlingen speelt dat een rol. Sprookjesachtige thema's vinden ze kinderachtig en niet spannend genoeg. Ze hebben een opvallend groot probleem met fantasie: een symbolische wereld stoten ze af. Die staat te ver af van hun op zekerheden gerichte pragmatische leefervaring. Daarnaast kan je zo de TV-invloed vaststellen in sloganeske woorden die bij een evaluatie hoog scoren: actie, snelheid en spektakel. Een onvoorziën probleem bleek de wat starre houding van bepaalde leerkrachten. Ook voor deze mensen, al even onvertrouwd met toneel als hun leerlingen, was de nutsfunctie van een theatervoorstelling te verwaarlozen tegenover één lesuur theorie of beroepspraktijk. Er is een grondige mentaliteitsverandering nodig. Zowel voor (sommige) leerkrachten als voor (heel veel) leerlingen is de uitdaging ze te laten aanvoelen dat het *nutteloze* nuttig is. Dat de waarde van theater -en andere kunsten- zich gelukkig niet laat becijferen door schuifpassers, meetlaten of computerprogramma's. De opdracht wordt dan: hoe kunnen we leerlingen leren kijken naar theater? Hoe kunnen we voorkomen dat theater synoniem wordt van een paar vrije uurtjes, lekker gezellig chips knabbelend in het veilige duister van de schouwburg?»

Vermaak en plezier

Daarmee belanden we bij een kloof die verder reikt dan het onderwijs maar die tegelijkertijd door het onderwijs wordt versterkt: de sociale klasse van de leerlingen. Bij die determinerende factor kunnen we ons echter niet zomaar neerleggen. Deelnemen aan cultuur gebeurt inderdaad meer in de middenklasse en hogere sociale milieus maar ook daar blijft het toch nog bijzonder weinig. Bovendien zetten jongeren in die milieus zich vaak nog sterker af tegen de «artistieke» cultuur van hun ouders. Die vinden ze traditioneel en burgerlijk. Daarmee smijten ze zowel het kind als het badwater weg. Toch zetten de hedendaagse jongeren zich niet meer zo sterk negatief af tegen de volwassenen. Hun houding is veeleer *sceptisch* tegenover alles wat de volwassenen hebben voortgebracht: het onderwijs, de ambtenarij, de politiek, het netwerk van culturele organisaties enz.

Hun eigen *jongerencultuur* (die ze zoals elke generatie wel degelijk hebben) herkennen ze meestal niet in wat ouders en leerkrachten cultuur noemen. En vice versa. Nochtans heeft elke generatie een eigen cultureel patroon dat soms een voortzetting is van de traditionele cultuur maar er op andere domeinen radicaal mee breekt. Zo zou de huidige generatie (in tegenstelling tot de vorige?) zich niet snel laten enthousiasmeren. Ze neemt een afstandelijke en afwachtende houding aan. Zo herkennen veel jongeren zich niet in de principiële of politieke inhoud van een aantal kunstuitingen. In hun wereld staan vermaak, ontspanning en zich samen amuseren centraal. Die kloof overbruggen is waarschijnlijk de grootste uitdaging. ■

«**De leraars zijn niet mee geëvolueerd**»

Neem nu een slagerszoon met een briljetje. In zijn boeken is *Tom Lanoye* vaak onverbiddelijk voor zijn school en zijn leraars maar niet voor zijn nochtans andersdenkende leraar *Anton van Wilderode*: «In het openbaar leven leek hij intolerant en eenzijdig en onverzettelijk, in de klas bleek hij het tegendeel. Ik kon mij er niet toe brengen hem te haten. Zodat ik uiteindelijk als enige argument voor mijn verwarde bewondering aanvaardde: het vuur van de literatuur. En dat hij van al mijn leraren de enige was die dat had weten over te brengen.»

en kunst bezig is. Als je ziet wat een rompslomp het soms is voor de geïnteresseerde leerkrachten om toestemming te krijgen om naar het museum te komen... Voor jonge kinderen valt dat nog mee maar het secundair onderwijs lijkt wel hermetisch afgesloten.»

Volgens de bekende AIVA-formule (*Aandacht, Interesse, Verlangen, Actie*) moeten jongeren eerst op de hoogte zijn van het aanbod en de mogelijkheden. Van daaruit kunnen de school en de leerkracht interesse wekken en motivatie proberen los te weken. Pas daarna volgen de actie en con-

Het hangt dikwijls van één of enkele leerkrachten af. Hebben de leerlingen toevallig een geïnspireerde directeur of leerkracht dan komt er cultuur in huis. Soms zelfs heel veel. In het andere geval: pech gehad, vooral voor de grote meerderheid die van huis uit ook al niet cultureel verwend wordt. De eindtermen zullen een grondige verandering betekenen. En de inspectie hoopt bij de doorlichtingen aan méér dan de huidige 10 % van de secundaire scholen een volwaardig label «cultuurschool» te kunnen toekennen.

Wie duwt de kar?

Soms duwen maar één of twee leerkrachten de kar. Dat is niet vol te houden.

In «*Het verkoelde alfabet*» spuit *Paul De Wispelaere* zijn gal over de school, maar hij maakt uitzondering voor drie leraren: «Het bewijst in ieder geval dat zelfs in de goorste omgeving de levendige en dus opstandige, aparte persoonlijkheid wonderen kan verrichten.»

Rompslomp

Voor een geslaagde aanpak blijken twee zaken van belang: de visie van de school (de plaats die kunst en cultuur krijgen in de opvoeding) én de concrete houding van leerkrachten en directie. Al te vaak blijft de visie beperkt tot mooie woorden en botst het enthousiasme van de leerkracht met de starheid van collega's, directie of structuren. *WILLY VAN DEN BUSSCHE, Provinciaal Museum voor Moderne Kunst Oostende*: «Onderwijs schiet hoe langer hoe meer te kort in haar artistieke opvoeding. Het is zeer zeldzaam dat men met kinderen

crete cultuurparticipatie. Al te dikwijls ligt de nadruk alleen op het laatste element: de verplichte actie om ergens naar toe te gaan of aan deel te nemen. De andere voorafgaandelijke stappen worden gewoon niet gezet. Daardoor is het geen logisch proces meer maar louter een geforceerde, fysieke daad. Ideaal zou zijn als de leerlingen die stappen zelf zetten, er sterk bij betrokken worden.

Boe-geroep

SUZY GIELKENS, Dommelhof Neerpelt: «Je merkt heel goed het verschil tussen leerlingen die goed voorbereid en begeleid worden en anderen. Het beste resultaat haal je in het secundair onderwijs eigenlijk als je de leerlingen vrijwillig naar een avondvoorstelling kan krijgen. Soms arriveren ze hier dan ook met busladingen vol (dat hangt echt af van één of twee stimulerende leerkrachten) maar de impact en de betrokkenheid zijn dan veel groter omdat er een engagement uitgaat van de leerlingen zelf.»

WIM VAN PARIJS, Westrand Dilbeek: «Ik probeer alle leerlingen die op bezoek komen persoonlijk te ontvangen. Ze moeten het gevoel hebben dat ze hier persoonlijk uitgenodigd en welkom zijn. Je mag ze nooit als groep behandelen want dan gaan ze ook als groep reageren (collectief boe-geroep of ander storend gedrag). Als je hen op hun individualiteit aanspreekt, lukt het beter. Maar het staat

of valt met de begeleiding door de leerkracht. Veel leraars voelen zich daar niet bekwaam voor, hebben zelf te weinig culturele bagage of missen de methodieken om kunstuitingen voor jongeren bespreekbaar te maken. Maar er zijn ook altijd enthousiastelingen die wél met de lesmappen werken en heel veel uit hun leerlingen krijgen.»

Kaart en kompas

De meeste jongeren beschikken niet over de codes om kunstuitingen te interpreteren. Daar ligt juist de uitdaging voor het onderwijs: hun het brede landschap van kunst en cultuur tonen en hun kaart en kompas geven om er hun eigen weg in te vinden.

De educatieve diensten van grote musea ontvangen elk jaar tienduizenden leerlingen voor museumlessen, ateliers en zoektochten. Ze snijden elk bezoek op maat van de groep, meestal met behoorlijk succes.

LEEN DE JONG, *Koninklijk Museum voor Schone Kunsten* Antwerpen: «Kijken is meer dan zien. Kijken is een denkproces dat verder moet leiden dan het gebruikelijke *ik vind het mooi, of ik vind het lelijk*. Goede begeleiding is dan ook een poging om de mentaliteit van de jonge bezoekers te veranderen, openheid en verdraagzaamheid te kweken voor het kunstwerk en de opinie van anderen.»

GEERTRUI PAS, *Museum voor Hedendaagse Kunst* Antwerpen: «Het plezier staat centraal. We willen dat een bezoeker zin krijgt om zich nog meer met kunst te gaan bezighouden door hem het gevoel te geven dat hij autonoom ook heel wat kan ontdekken, zonder het helpende handje van de gids.»

De tik van de bel

Ook hier de vaststelling: sommige scholen komen elk jaar, de meeste scholen gaan *nooit* naar een museum. Maar als Mozes niet naar de berg komt, komt de berg naar Mozes. Tientallen organisaties en kunstenaars zijn elke dag in de weer met projecten in de scholen zelf. Aan het vorig project *De Kunstbank* namen 76.000 scholieren deel: een originele en goed begeleide kennismaking met moderne kunst. Ook de inventieve tentoonstellingen van *Gerd Dierckx* en *RASA* openen elk jaar voor duizenden jongeren een nieuwe wereld. Sommige scholen zijn zelf uitgegroeid tot heuse culturele centra. Het *Sint-Jozefscollege* in Aarschot is zo'n school waar leerlingen en kunstenaars intensief en actief samenwerken voor dans, theater, poëzie, muziek, film en beeldende kunsten.

JOSÉE LEHON, *leerkracht*: «Natuurlijk is het eenvoudiger om je als school te onthouden van dit soort bedrijvigheden. Als iedereen met de laatste tik van de bel de school verlaat (en opgeruimd netjes staat), dan beantwoordt de school maar gedeeltelijk aan haar taak en ware functie van ontmoetingsplaats: een open huis met zicht op de wereld.»

Extra steun

Het Departement Onderwijs ondersteunt met DYNAMO 2 elk jaar honderden initiatieven. In de catalogus die elke school gratis krijgt staan meer dan 200 projecten, de helft daarvan is cultureel. En de interesse is enorm: meer dan 1000 scholendienden dit jaar een aanvraag voor subsidiëring

in. Drie keer zoveel dan vorig jaar. 400 scholen kregen ook effectief financiële steun voor een totaal van acht miljoen frank.

VERONIQUE ADRIAENS, *Dynamo 2*: «Vooral de zogeheten *open ruimte* is zeer populair. Daar kunnen de scholen hun eigen plannen in kwijt. En het mag gezegd: er leeft zeer veel creativiteit in de scholen. Toch kennen veel leerkrachten de catalogus nog niet. Soms blijft hij gewoon ongeopend op het bureau van de directie liggen. De financiële steun per project is misschien niet altijd zo groot, dat varieert van 2000 tot 200.000 fr. Maar meestal is dat net voldoende als laatste duwtje om met een project uit te pakken.»

Eindtermen

Er wordt nu veel heil verwacht van de eindtermen. Zullen scholen zich in de toekomst nog wel kunnen onttrekken aan muzische vorming, kunst- en cultuurbeleving?

ANDRÉ BLONDEEL, *Dienst voor Onderwijsontwikkeling*: «In het basisonderwijs wordt de muzische vorming echt één van de vijf leergebieden naast wiskunde, taal, werkelijkheids onderricht en lichamelijke opvoeding. Alle leerlingen en leerkrachten zullen er dus volwaardig aandacht aan moeten schenken. Niet alleen blokfluit spelen dus maar bezig zijn met elk domein: beeld, media, beweging, muziek en dramatische expressie. Er moet plaats zijn voor eigen kunstzinnige productie maar ook voor beschouwing en verwondering. Ook in het secundair onderwijs zullen de eindtermen de kunst- en cultuurbeleving ondersteunen. De leerlingen moeten er creatief, kritisch, zelfstandig en sociaal mee kunnen omgaan. Van de leerkrachten wordt verwacht dat ze aansluiten bij de concrete leefwereld van de leerlingen en de dialoog aangaan om hun culturele blik geleidelijk aan te verruimen en te verdiepen. Het belangrijkste is de dialoog. We mogen leerlingen niet doodslaan met kunstproducten. Het spontane, het eenvoudige is al een heel goed uitgangspunt. Leraars moeten het kunnen maar vooral durven aanbrenge. En dan gaat er dikwijls een wêreld open voor hen en voor de leerlingen.»

Inspectie

De inspectie gaat bij elke doorlichting na wat de school doet aan culturele vorming. In het pas gepubliceerde algemeen doorlichtingsverslag lezen we dat «culturele vorming op school essentieel is. Ze kan niet worden overgelaten aan de toevallige inspiratie van individuele leerkrachten maar wordt best doelgericht en systematisch uitgebouwd voor de hele school. Dat kan maar als er een cultureel schoolbeleid is waaraan directie, leerkrachten en leerlingen samen werken.»

Van de 65 secundaire scholen die vorig schooljaar werden doorgelicht verdient volgens de inspectie 10 % het volwaardig label «cultuurschool» (met een echte vakoverschrijdende visie en aanpak). In 10 % van de scholen «krijgt geen enkele cultuurcomponent noemenswaardige aandacht». De rest ligt daartussen, vaak met heel waardevolle initiatieven die steunen op bewonderenswaardige energie van enkele leerkrachten maar die zelden worden gedragen door de hele schoolgemeenschap. Waarop wacht die? ■

Kaart en kompas voor elke leerling.

ER KOMT EEN CULTUURCEL

Het Departement Onderwijs wil er werk van maken. Om de culturele werking op school te ondersteunen en te stimuleren komt er heel binnenkort al een speciale cultuurcel. Iets voor u?

Er zullen alvast bekwame mensen worden aangetrokken die alles zullen coördineren en stimuleren wat op cultureel (en sportief!) vlak leeft.

Onderwijsminister *Luc Van den Bossche* heeft er zijn schouders onder gezet: «Sommige scholen doen perfect datgene wat wij allen van een school verwachten: het zaad strooien voor een boeiend, cultureel en kunstzinnig leven. Die aanpak zou moeten worden uitgedragen naar alle scholen. Veel leerkrachten kennen het culturele veld onvoldoende, zien er de variatie en de rijkdom nog niet van in en kennen nog niet de pedagogische mogelijkheden om met culturele impulsen te werken. Heel veel energie gaat verloren, eindigt in fiasco's, of erger nog, in ontmoediging. Vooral dit laatste moeten we voorkomen. Geïnteresseerde leerkrachten én potentieel geïnteresseerde toekomstige leerkrachten moeten alle bijstand krijgen: inspiratie, informatie en bruikbare werkmethodes.»

Kandidaten voor deze (sport-)cultuurcel worden verzocht nog even te wachten met solliciteren tot de precies afgebakende oproep in een volgende KLASSE verschijnt.

Het wiel is al uitgevonden. Al draait het overal anders. Soms vierkant, soms soepel.

Er staan drie grote activiteiten op het programma: twee actieve studiedagen (22 en 23 februari in Aalst en Hasselt) en één mee-beleefdag voor opera, theater, media, beeldende kunst, literatuur en film (25 februari in Brussel, Gent en Antwerpen).

Het initiatief is grondig voorbereid samen met de verschillende netten, de inspectie, tientallen scholen en culturele organisaties. Het is niet de bedoeling afgewerkte producten te tonen, een markt te organiseren of dure woorden te lanceren achter een spreekgestoelte. Zoals u op de vorige bladzijden kunt lezen, leeft er veel maar gapen er tegelijk ook diepe kloven. Die willen we samen overbruggen tot lering en vermaak van elkaar. Zo kunnen we de praktische problemen oplossen die droom en daad scheiden.

Hoe speelt de ene school het wel klaar en komt cultuur niet van de grond in de andere? Er broedt veel creativiteit in de Vlaamse scholen maar dikwijls kruipt er nog veel energie in telkens opnieuw het wiel zelf te moeten uitvinden. Daarom organiseert het Departement Onderwijs eind februari de cultuurweek CANON voor leerkrachten (van elk net en van elk niveau): ervaringen uitwisselen, ideeën opdoen en concrete oplossingen voorstellen. Zo'n 3000 leraars kunnen er aan deelnemen.

Het wiel uitvinden

30 uitwinkels

In twee grote culturele centra lopen tijdens twee studiedagen telkens 15 verschillende workshops of uitwinkels. Daarin stellen verschillende scholen telkens voor hoe ze de uitdaging bij hen concreet hebben aangepakt: wat waren de problemen, hoe hebben ze die opgelost, welke werkvormen hebben ze ontdekt, waar kwam het geld vandaan, hoe hebben ze eventuele weerstanden bij directie en collega's aangepakt, hoe werden organisatorische moeilijkheden opgelost, wat zijn de sterke en zwakke kanten van het gebeuren, wat hebben de school, de leerlingen en de leerkrachten eraan enz. De leerkrachten wisselen ervaringen uit en gaan de discussie niet uit de weg. Het gaat telkens om kunst- en cultuurprojecten die geleidelijk gegroeid zijn, los van lesroosters en leerprogramma's en die door volgehouden inspanning uitgroeiden tot belangrijke schoolprojecten. Wie inschrijft voor de studiedagen kan een persoonlijke keuze maken tussen verschillende concrete ervaringen.

In Aalst zijn dat o.a. kunstbeschouwing met kinderen; hoe werk je net-, vak- en niveauoverschrijdend; kunstenaars op school; een zes-jarenplan voor kunst; hoe speel je in op regionale kunstevenementen; actuele onderwerpen kunstzinnig verwerken; multiculturele projecten; hoe werken kunstenaars en leerlingen zelf

aan een tentoonstelling; integratie van kunstzinnige vorming in verschillende afdelingen; geïntegreerde poëzieprojecten; BPT-uren als cultuurverantwoordelijke; integratie van ASO en BuSO; de mogelijkheden van een schoolblad; muziekles tijdens de middagpauze; scholen die samen een theaterproject uitwerken; zang, fotografie, graffiti, pop-art, video...

In Hasselt wisselen we o.a. ervaringen uit over sponsorwerving; vrijgestelde kunstbezoeken; wat kan de school leveren aan de culturele wereld; kunst voor kleuters; totaalspektakels met alle afdelingen; toneel met BLO; multicultureel werk; een kunstveertiendaagse; de regionale cultuurfunctie van een school; een schoolkoor; actief werken met de opera; BPT-uren als cultuurverantwoordelijke; integratie van kunstzinnige vorming in de lerarenopleiding; schildertechnieken; filmopvoeding; land art-integratie, poëzie, pop-art, beeldende kunst...

Elke studiedag begint om 9 u. en eindigt rond 16 u. In die tijd kunt u minstens aan vier verschillende uitwinkels deelnemen. Wie de bon op deze pagina opstuurt, krijgt een gedetailleerd programma waarop hij de activiteiten kan aankruisen die hij zeker wil bezoeken.

Er is afgesproken met de inrichtende machten dat leerkrachten die de studiedag willen bijwonen daarvoor vrijstelling van dienst kunnen krijgen.

Solo-slim

CHRISTEL OP DE BEECK, *initiatiefneemster*: «De grote kloven en barrières zijn overal dezelfde. Toch slagen heel wat scholen erin echt knappe dingen uit de grond te stampen. Vooral uit hun ervaringen kunnen anderen leren. Daarom dit initiatief voor leerkrachten over alle netten, vakken en niveaus heen met bovendien zowat alle mogelijke kunstvormen. Daarmee tonen we wat er aan creativiteit leeft in ons onderwijs en proberen we tegelijk andere scholen te ondersteunen en te stimuleren om mee op de kar te springen.»

Welk soort getuigenissen kunnen we verwachten? Een vooruitblik.

WILLY VERMEIRE, *directeur basisschool*: «Bij ons keken ook velen op toen we een heel jaarproject voorstelden rond kunst. Lijkt er iets onwerkelijker dan dat? Maar toen we een maal de kunstenaars op school hadden gehaald kwam er heel veel los. De kleuterleidsters inventariseerden de aangeboden technieken en ontdekten nieuwe wegen. De oudere kinderen exposeerden zowaar in een echte kunstgalerij in de buurt. De bindende figuur was Piet Mondriaan en dat sprak bijzonder aan. Heel veel dingen begonnen ineens *kunstig* te verlopen.»

Hans Schmidt heeft als leerkracht al heel wat kindermusicals geschreven. Ook hij zal in één van de uitwinkels zijn ervaring toelichten: «Het zal mij wel vergaan zijn zoals zovelen in het onderwijs. Over-enthousiast, keihard werken, noodgedwongen vaak helemaal alleen, elk jaar een nog groter project en dan plots de totale *break-down*. Ik ben er gewoon onder door gegaan. Achteraf moet je dan toegeven dat je het aanvankelijk gedaan hebt voor jezelf en voor het succes. Pedagogisch bleef daar weinig van hangen. Nu proberen we te vertrekken vanuit een pedagogische motivatie, samen met alle leerlingen en leerkrachten. Zo'n groepsgebeuren is veel zinvoller dan een solo-slim. Wat we nu doen is veel meer dan alleen maar een reclamebord voor de school. Er ontstaat een echte kruisbestuiving. Het is niet langer leuk omdat het succes heeft maar omdat we er samen iets aan hebben. Over die verandering wil ik graag met andere leerkrachten praten, ja.»

Van tv tot opera

Op zaterdag 25 februari kunnen nog eens meer dan duizend leerkrachten (tussen 14 u. en 17 u.) gratis kennis maken met de educatieve mogelijkheden van zes verschillende kunstvormen: opera, theater, media, beeldende kunst, literatuur en film. U wordt ontvangen met een receptie, maakt kennis met een pedagogische aanpak van de betrokken kunstvorm, kunt daarover discussiëren én u krijgt een volwaardige voorstelling van een kunstprodukt. Het programma en de inschrijvingsbon voor dit evenement vindt u op p. 16. Per initiatief krijgen 200 geïnteresseerden een persoonlijke uitnodiging.

PIET CONVENTS, *organisator van de cultuurweek*: «De uitwisselingen op de studiedagen zijn één zaak, een actieve kennismaking met een eigentijds cultuuraanbod is een andere. We hebben daarvoor zeer uiteenlopende kunstvormen samengebracht. Daardoor kunnen de deelnemers

hun culturele horizon verruimen en tegelijk kennis maken met een mogelijke pedagogische aanpak. De kunstvormen tonen zichzelf en gaan de confrontatie aan met de leerkrachten.»

Brochure

U kunt niet naar één van de activiteiten komen maar u bent wel geïnteresseerd in het aanbod? Dan kunt u met de bon op deze pagina de gratis brochure aanvragen. Daarin vindt u een overzicht van de 30 ervaringen in de uitwinkels en een extra bijvoegsel met de contactadressen en het aanbod van een zestigtal organisaties die actief zijn rond cultuur op school en u bij de ontwikkeling van eigen initiatieven kunnen bijstaan. ■

• *Het beeldend werk dat dit VIZIER illustreert (p. 1, 6, 8, 10, 15, 36) is van de jonge kunstenaar Koen Vanmechelen - Broekkantstraat 21 - 3670 Meeuwen - ☎ 011-79 39 24.*

• *Het dossier steunt vooral op twee recente FEVECC-schriften: «Kunst- of vliegwerk» (Koen Kwanten) en «De kunst van het onderwijzen van de kunst» - FEVECC - Federatie van Vlaamse Culturele Centra - Bondgotenstraat 52 - 1190 Vorst - ☎ 02-347 27 59.*

• *De Onderwijskrant (☎ 016-56 93 46) publiceerde in september 1994 een themanummer over «Kind en (beeldende) kunst». Voor 130 fr. krijgt u een exemplaar daarvan thuis. (Rek. 001-0965165-91 van Onderwijskrant, Betekom. Vermelding «Kunstnummer»).*

• *Het tijdschrift Schokla (School- en klaspraktijk) brengt in het voorjaar een themanummer «Kunst en Onderwijs?». Info en bestelling via Uitg. J. Van In, Grote Markt 39, 2500 Lier - ☎ 03-480 55 11.*

• *De Koning Boudewijnstichting publiceerde een bijzonder verhelderende studie «Verkennde kijk op jeugdcultuur» (maart '93). U vindt daarvan een uitgebreide samenvatting in KLASSE 37, september '93. Maar u kunt zolang de voorraad strekt ook een gratis exemplaar van de studie bestellen bij de Koning Boudewijnstichting - Brederodestraat 21 - 1000 Brussel - ☎ 02-511 18 40.*

CANON JA, VOOR CULTUUR

- Ik ontvang graag een persoonlijke uitnodiging voor de studiedag
- in Aalst op woensdag 22 februari (van 9 u. tot 16 u.)
- in Hasselt op donderdag 23 februari (van 9 u. tot 16 u.)
- Ik kan niet komen maar ontvang wel graag de gratis brochure.

Naam:

Functie: • directie / leerkracht /

• basisonderwijs / secundair onderwijs / hoger onderwijs /

Adres:

Naam en adres van de instelling:

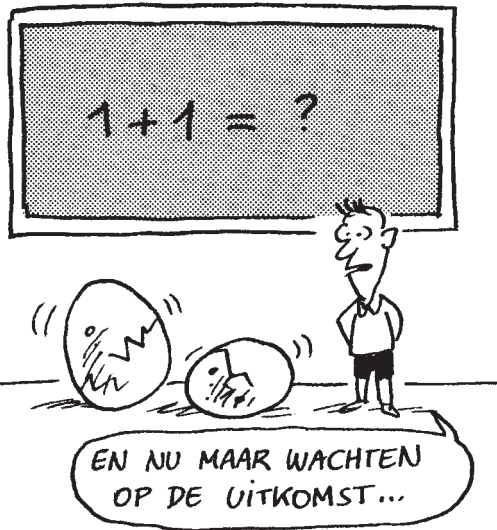
Zo snel mogelijk (zeker vóór 23 januari) terugsturen naar CANON - Christel Op de Beeck - RAC - Arcadengebouw - Blok F - 6de verdieping - 1010 Brussel.

UW REACTIE

Breng het Departement Onderwijs op de hoogte van wat u op school op cultureel vlak onderneemt. Dat hoeven niet altijd grootschalige projecten te zijn en aan promotionele pep-talk heeft niemand iets. Gewoon een korte inspirerende voorstelling, ook over de problemen die u eventueel ondervindt, het vallen én opstaan, het effect bij de leerlingen, raadgevingen voor andere scholen en collega's... De nieuwe cultuurcel weet dan meteen waar te beginnen.

Wie zijn bevindingen opstuurt vóór 30 januari maakt kans op één van de zes kunstwerken in keramiek of de tien boeken die we daarvoor hebben verzameld.

Het adres: CANON (Cultuur op school) - Christel Op de Beeck - RAC - Arcadengebouw - BLOK F - 6de verdieping - 1010 Brussel.

De mensen buiten het onderwijs, de *maatschappij* zeg maar, vonden de taal van de eindtermen moeilijk. Dat hinderde de deelname aan het debat. Uit de gespreksavonden van de *Infocel Eindtermen* bleek nochtans een behoefte aan permanente informatie en inspraak. Daar de voorkennis van de ouderverenigingen vaak minimaal was moesten de eindtermen vooral objectief geduid worden. Aan het einde van elke infoavond was iedereen bereid tot een bezinning en bespreking.

Er is een grote waardering voor de vakoverschrijdende eindtermen (sociale vaardigheden, leren leren, gezondheids- en milieu-educatie, opvoeding tot burgerzin). Voor de *maatschappij* vervullen ze drie functies: ze maken van de secundaire school minder een vakkenschool; ze slaan de brug tussen school en de *maatschappij*; ze zijn een antwoord op belangrijke vormingsbehoeften. De *maatschappij* waardeert vooral dat de eindtermen een harmonische vorming benadrukken zonder de kennisoverdracht te verwaarlozen.

Het *onderwijsveld* had vooral oog voor de problemen bij de invoering en het vakconcept. Zo vragen leerkrachten zich af of ze de vakoverschrijdende eindtermen wel kunnen waarmaken. Doelmatige ondersteuning zal nodig zijn, vinden ze.

Het maatschappelijk debat over de voorstellen van de eindtermen eerste graad secundair

onderwijs was boeiend en positief, hoewel het DEBAT niet altijd

even sereen verliep. Dat komt misschien wel door een gebrek aan echte debatcultuur in onze gemeenschap. Maar oefening baart kunst. Het debat leert ons dat slechts een minderheid fundamentele bezwaren heeft als de overheid eindtermen oplegt. Toch moeten de voorstellen van de Dienst voor Onderwijsontwikkeling (DVO) bijgeschaafd worden. Vooral de eindtermen voor geschiedenis vallen onder de gom.

Gomtijd voor eindtermen

Inbinden

De meeste reacties van het *onderwijsveld* slaan op het vakconcept. De voorstellen voor *aardrijkskunde*, *biologie* en *technologische opvoeding B* worden vrij gunstig onthaald. Het concept *lichamelijke opvoeding* scoort goed maar de pedagogische aanbeveling tot coëducatie lokt veel negatieve reacties uit. Voor alle duidelijkheid, de beslissing tot gemengde gymles en sportactiviteiten wordt aan de inrichtende machten overgelaten. De meeste respondenten delen de visie op *muzikale en plastische opvoeding* maar ze waarschuwen wel voor een te verre integratie van beide vakken. De nadruk op communicatie in *Nederlands* en de *moderne vreemde talen* wordt als positief ervaren al werd vaak gesteld dat *kunnen* niet zonder *kennen* gaat. Bij het project algemene vakken zijn er niet zozeer vragen bij het concept van remediatie dan wel vragen bij de invoering ervan. Het *onderwijsveld* herkent zich onvoldoende in het concept van *technologische opvoeding A*. Bij het *wiskunde*concept waarschuwt het *onderwijsveld* voor het gevaar dat de balans te sterk zou kunnen overhellen van de zuivere naar de louter toepasbare *wiskunde*. Men pleit wel voor een behandeling van de verzamelingenleer als didactische werkvorm.

Heel wat opmerkingen over de omvang van de eindtermen zijn terug te brengen tot de vraag of het niet beter is een aantal eindtermen te schrappen om zo meer tijd vrij te maken voor diepgang. Dit geldt trouwens voor bijna alle voorstellen. Na het bijgome-

men zullen alleen de essentiële eindtermen overblijven. Dat zal voor *aardrijkskunde* makkelijker zijn dan voor *wiskunde*. Ook de netten zullen in de toekomstige leerplannen moeten inbinden. Er mag in de plaats van een *centralisme* van de overheid geen *centralisme* van de netten komen.

Tijdljn

Het voorstel eindtermen *geschiedenis* zorgde voor veel beroering. Daarom consulteerde de Dienst voor Onderwijsontwikkeling (DVO) hoogleraren om een nieuw concept uit te werken. In plaats van de opgelegde dertien perioden blijft weliswaar de *tijdljn* als contextueel middel bewaard, maar mogen de scholen nu twee perioden naar keuze grondiger uitwerken. De leerlingen moeten dus wel nog een globaal overzicht krijgen en bepaalde historische gebeurtenissen op de *tijdljn* kunnen situeren.

De eindtermen volgen ook een *tijdljn*. De DVO stelt eerst een voorstel op. De reacties van het maatschappelijk debat worden dan samen met het aangepaste DVO-voorstel ter advies aan de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) voorgelegd. Op zijn beurt brengt de VLOR nadien eensluitend advies uit aan de onderwijsminister en de Vlaamse regering. De Vlaamse regering, bij monde van de minister van onderwijs, kan het advies in zijn geheel ofwel niet opvolgen ofwel ermee instemmen. In dit geval legt hij het ter goedkeuring voor in de Vlaamse regering die het als besluit voorlegt aan de Vlaamse Raad. Uiteindelijk zal de Vlaamse Raad dan de eindtermen (met even-

tuele amendementen) goedkeuren. Voor de invoering is nog geen datum vastgelegd. De minister hoopt dat de Vlaamse regering nog voor het zomerreces de eindtermen afhandelt en een ontwerp-decreet kan voorleggen aan de Raad. ■

Het syntheserapport van het maatschappelijk debat over de eindtermen eerste graad SO kunt u bekomen door overschrijving van 500 fr. op rekeningnummer 091-2203006-68 van MNST Vlaamse Gemeenschap, VMO - Verkoop Publikaties - 1010 Brussel met vermelding van het referentienummer 164.1. Hoewel het debat afgesloten is blijft het Departement Onderwijs voor informatie ter beschikking - Infocel Eindtermen - postbus 920 - 1000 Brussel - ☎ 02-219 18 00 - fax 02-219 77 73

GROTE INTERESSE

Er kwamen 4000 vragen voor informatiemateriaal over de eindtermen secundair onderwijs. Voor de «*maatschappij*» gaf de Infocel 16 infosessies voor in totaal 640 aanwezigen; er werden 109 zelf georganiseerde enquêtes binnengestuurd; 30 verenigingen stuurden een brief en er verschenen 156 artikels in de pers. In het «*onderwijsveld*» reageerden 18 % (182) van alle SO-scholen. De DVO verzorgde 64 studiesessies voor in totaal 2500 aanwezigen. De PMS-centra stuurden 2 schriftelijke reacties en in pedagogische en vaktijdschriften verschenen 120 bijdragen over de eindtermen secundair onderwijs.

- **Woon- én verblijfplaats vermelden.** Er is vastgesteld dat zieke personeelsleden niet altijd in hun woonplaats verblijven. Dat is ook niet verplicht. Een alleenstaande trekt bijvoorbeeld tijdelijk in bij zijn ouders of familieleden. Daardoor blijft de uitnodiging om zich voor controle aan te bieden vaak ongelezen in de brievenbus liggen. Maar intussen beschouwt PLUS MC deze persoon als iemand die zich onttrekt aan de controle. Om dit misverstand op te vangen vermeldt de leerkracht, bij afwezigheid wegens ziekte van méér dan één dag waar hij tijdens zijn afwezigheid verblijft (op het afwezigheidsattest en op het medisch attest). De ééndagszieke deelt zijn verblijfplaats mee aan de directie.
- **Beschikbaar blijven.** Een ziek personeelslid (ook de ééndagszieke) kan zijn woon- of verblijfplaats tijdens de eerste 24 uren van de afwezigheid enkel verlaten om gerechtvaardigde medische redenen.

Koorts onder controle

De reglementering voor leerkrachten bij afwezigheid wegens ziekte is vanaf deze maand aangepast.

Een evaluatie van het systeem had uitgewezen dat er bijsturingen nodig waren, voor de personeelsleden én voor

ZIEKTE de controlefirma. De controle-artsen van de firma PLUS MC moeten strikt volgens de vastgelegde procedure werken, zoniet wordt de controleprocedure geblokkeerd. Een ziek personeelslid krijgt dus meer bescherming. Anderzijds kunnen ééndagszieken beter echt koorts maken want voortaan kan de controle-arts hen diezelfde dag weer naar school sturen. De belangrijkste nieuwigheden.

Die moet het betrokken personeelslid kunnen bewijzen als erom gevraagd wordt. Stel dat men naar het spreekuur van de huisarts gaat dan is het afgeleverde *getuigschrift voor verstrekte hulp* een bewijsstuk. Als men dringend naar de apotheek moet is het kasbonnetje daarvan het bewijs. Wie de deur uitgaat neemt dus het best zijn voorzorgen. De AGD paste deze beschikbaarheidsregel vroeger trouwens ook al toe.

- **In het buitenland uitzielen.** Wie in het buitenland van zijn ziekte wil herstellen moet vooraf zelf een controle-onderzoek aanvragen. PLUS MC zal enkel controleren of de afwezigheid wegens ziekte gerechtvaardigd is en zal zich niet uitspreken over de toestemming al of niet naar het buitenland te mogen gaan. Er zal gecontroleerd worden of deze regel de systematische verlenging van het ziekteverlof vanuit het buitenland tot gevolg heeft. Wie tijdens zijn ziekteverlof slechts voor één dag naar het buitenland wenst te vertrekken, moet geen controle aanvragen. Wie tijdens de schoolvakanties ziek is evenmin.

- **Eéndagszieken krijgen meer controle.** Voor een afwezigheid van één dag wegens ziekte is nog altijd geen medisch attest nodig. Toch kan de directie meteen een controle aanvragen. Als de controle-arts oordeelt dat de afwezigheid niet gerechtvaardigd is beslist hij dat het betrokken personeelslid op staande voet het werk moet hervatten. Men kan dus dezelfde dag nog weer naar school gestuurd worden. Eéndagszieken vóór en na schoolvakanties zullen daarbij bijzondere aandacht krijgen.

- **PLUS MC krijgt initiatiefrecht.** Vorig schooljaar werden vier van de vijf controles door de werkstations aangevraagd. Schooldirecties hebben het blijkbaar moeilijk om hun zieke personeelsleden aan controle te onderwerpen. Daarom heeft de controlefirma voortaan het recht op eigen initiatief een controle-arts te sturen. De controlefirma zal dat niet willekeurig doen maar zal aan de hand van criteria oordelen of controle vereist is. De belangrijkste

De controle op zieke leraars wordt bijgestuurd.

criteria zijn: de diagnose volgens het medisch attest, de duur van de afwezigheid en de historiek van de ziekteperiodes. Het eerste criterium vermijdt dat kankerpatiënten, terminale zieken en al wie in een ziekenhuis is opgenomen of wie zich zeker niet kan verplaatsen een onnodige controle krijgt. Ten tweede gaat men na of de duur van de afwezigheid wel overeenstemt met de diagnose. Wie voor een griepje veertien dagen krijgt riskeert controle. Ten derde gaat men de ziektehistoriek na. Wie bijvoorbeeld elke maand systematisch drie dagen wegens ziekte afwezig blijft, kan controle verwachten.

- **Een ziek personeelslid wordt in bescherming genomen.** Sommige controle-artsen houden zich niet strikt aan de procedure. Hoe zit die in elkaar? Als een controle-arts oordeelt dat een afwezigheid wegens ziekte niet gerechtvaardigd is moet hij eerst met de behandelende arts overleggen eer hij een definitief oordeel meedeelt aan het personeelslid. Als de behandelende huisarts akkoord gaat met de diagnose van de controle-arts wordt het betrokken personeelslid verplicht de eerstvolgende werkdag weer zijn boekentas te vullen. Dit akkoord wordt nadien bevestigd in een aangetekende brief. Dat moet elke keer opnieuw gebeuren. Zelfs als het personeelslid na een vervroegde hervatting onmiddellijk weer ziek wordt en van de behandelende arts een nieuw ziekteattest krijgt, mag de controle-arts niet doen alsof er voor hem niets is veranderd, ook al kwam hij de dag voordien al langs. Hij moet de nieuwe controle effectief uitvoeren en bijgevolg opnieuw met de behandelende arts contact opnemen.

Wat liep er het afgelopen schooljaar soms mis? De controle-arts vergat overleg te plegen met de behandelende huisarts. Nu is in de reglementering opgenomen dat er geen definitieve beslissing is zolang er geen overleg is geweest, m.a.w. bij gebrek aan overleg blokkeert de controleprocedure en is het betrokken personeelslid verder met ziekteverlof. ■

De nieuwe reglementen staan uitvoerig beschreven in een omzendbrief. Nieuwe formulieren (ziekte- en afwezigheidsattesten) krijgt u op school.

Regenten. Regentaatstudenten tekenen **bezwaar** aan tegen het nieuwe hervormingsvoorstel voor de lerarenopleiding. Ze gaan niet akkoord met een onderwijsbevoegdheid van drie vakken in de eerste graad van het secundair onderwijs en bijkomend een vak uit hun basiscluster in de tweede graad of onderwijsbevoegdheid voor twee vakken in de tweede en derde graad van het BSO. De studenten willen een 2/2-systeem i.p.v. een 3/1-systeem, namelijk twee vakken in de eerste graad én ook twee vakken in de tweede graad. Onderhandelingen met het onderwijsveld veranderden weinig aan het voorgestelde 3/1-systeem. Maar de technische regenten bleven wel behouden. Ook voor muzikale en plastische opvoeding kwam een compromis uit te bus. Vandaag hebben regenten lesbevoegdheid voor drie vakken in de eerste én de tweede graad ASO en TSO en overall in het BSO en BuSO. Wordt vervolgd.

JOURNAAL

delingen met het onderwijsveld veranderden weinig aan het voorgestelde 3/1-systeem. Maar de technische regenten bleven wel behouden. Ook voor muzikale en plastische opvoeding kwam een compromis uit te bus. Vandaag hebben regenten lesbevoegdheid voor drie vakken in de eerste én de tweede graad ASO en TSO en overall in het BSO en BuSO. Wordt vervolgd.

Gemengd. Voorlopig komt er geen verplichting het secundair onderwijs gemengd te maken. Deze bepaling is uit het onderwijsdecreet VI genomen. Er is namelijk **twijfel** of die verplichting niet indruist tegen de grondwettelijke vrijheid van onderwijs. Bij de bespreking in de Commissie Onderwijs van de Vlaamse Raad werd een amendement ingediend dat zegt niet tegen gemengd onderwijs te zijn maar wel tegen de verplichte invoering ervan. Nu moet de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) eerst een advies geven over het verplicht gemengd maken van alle onderwijsniveaus, dus ook het basisonderwijs. De meeste lagere scholen zijn weliswaar gemengd maar een wettelijke verplichting bestaat nog niet.

Goede kunst. De opleidingen kunstwetenschappen in Vlaanderen en Nederland hebben over het algemeen een hoog academisch niveau. De programma's zijn goed opgebouwd. Wel zou in de Nederlandse opleidingen wat meer aandacht mogen gaan naar cultuurfilosofische en cultuurhistorische vakken. En hoewel deze vakken in Vlaanderen voldoende aan bod komen sluiten ze te weinig aan bij het hoofdvak. Voorts doen de Vlaamse studenten over het algemeen minder lang over hun studie dan hun Nederlandse collega's. Dat zijn enkele conclusies van de **visitatiecommissie** kunstwetenschappen.

Inschrijvingsgeld. Universiteiten mogen het inschrijvingsgeld voor **voortgezette opleidingen** (opleidingen na de licenties) niet volledig vrij bepalen. Dat mag alleen voor maximaal de helft van de voortgezette opleidingen die een universiteit aanbiedt. Dat staat in een amendement bij onderwijsdecreet VI.

Visum. Kinderen van migranten hebben voortaan geen visum meer nodig om mee op **schoolreis** te gaan. Dat zijn de Europese ministers van binnenlandse zaken en justitie overeengekomen. Het gaat om kinderen van onderdanen afkomstig uit niet-EU-staten maar die in een Europese lidstaat verblijven. Deze kinderen hebben voor een schooluitstap naar een andere EU-lidstaat geen visum meer nodig. Het volstaat dat de begeleidende leerkracht een lijst bij zich heeft van alle kinderen, waarop ook deze **vreemde** kinderen vermeld staan. Vooral Duitsland heeft op deze regeling aangedrongen. In het verleden werden namelijk Turkse kinderen van een Duitse school aan de grens tegengehouden omdat zij geen visum hadden.

Examen. De centrale examencommissie heeft een groeiend cliënteel. Vorig jaar waren er **1809 kandidaten**. Vijf jaar geleden boden er zich maar 500 aan. De meeste kandidaten of 983 kwamen voor het diploma algemeen secundair onderwijs, tegenover 438 voor het beroepsdiploma, 41 voor de kunstafdeling en 347 voor het diploma van het technisch onderwijs. Er waren 1.011 mannelijke en 798 vrouwelijke kandidaten. De gemiddelde leeftijd daalt gestaag. De grootste groep wordt gevormd door niet-leerplichtigen tussen 18 en 30 jaar.

Socrates gebuisd. Vanaf het volgend academiejaar zou **Socrates** onder meer de **Europese onderwijsprogramma's** Erasmus en Lingua voor het secundair, het hoger en het academisch onderwijs vervangen. Maar de ministerraad keurde het programma voorlopig niet goed. In het ontwerp van dit nieuw communautair programma ging voor het eerst ook aandacht naar het basisonderwijs. Het **Leonardo da Vinci-programma** komt daarentegen volgend academiejaar wel uit de EU-kast. Dit programma concentreert zich op de beroepsopleiding.

Numerus clausus. De federale minister van sociale zaken lanceert in het voorjaar samen met de Vlaamse onderwijsminister en zijn Franstalige collega's een **ontradingscampagne** voor de geneeskundestudie. Het motto luidt **7 jaar studie, daar sta je toch even bij stil**. Er verschijnt een brochure voor de PMS-centra, scholen en ouders. Een andere wordt verspreid onder de laatstejaars in het secundair onderwijs. Omdat een numerus clausus politiek niet haalbaar zou zijn, is overgeschakeld naar ontrading. In 1993 telde ons land 36.821 artsen of 343 per 100.000 inwoners. Hiermee overtreft België ruimschoots de buurlanden.

Samen. De twaalf Oostvlaamse **hogescholen** van het stedelijk en gemeenschapsonderwijs fusioneren en gaan vanaf 1 september 1995 samen onder de naam van **Vlaamse Autonome Hogeschool Oost-Vlaanderen**.

Zuid-Afrika. De Taalunie trekt de komende drie jaar 24 miljoen frank uit om het Nederlands in Zuid-Afrika te bevorderen. Over de precieze besteding van het geld wordt overleg gevoerd met de universiteiten, de Zuidafrikaanse regering en de in 1992 opgerichte **Suider-Afrikaanse Vereniging** *vir Neerlandistiek*. De steun is onder meer bestemd voor **uitwisselingsprogramma's** voor studenten en docenten, de oprichting van een vaktijdschrift voor Zuidafrikaanse neerlandici en de uitbreiding van een universiteitsbibliotheek.

HOBU in de enveloppe. De ingrijpende herstructurering van het hoger onderwijs buiten de universiteit omvat een deregulering. Dit betekent dat de inrichtende machten en de hogeschoolbesturen meer kunnen budgetteren. In de globale financiële enveloppe zitten zowel personeels- als werkingskosten. Op basis van deze enveloppe bepalen de hogescholen hun personeelsformatie en voeren ze een eigen personeelsbeleid. Om hun personeelsleden te herwaarderen kunnen ze bijvoorbeeld promotiekansen scheppen, vlakke loopbanen doorbreken, interessante taakinhouden creëren en voorzien in een **extra verloning**. Een minimale regelgeving voor werving, benoeming, lonen, ambten, diplomaveristen enz. blijft nog altijd centraal geregeld. Autonomie mag immers geen willekeur betekenen. ■

KLASSE

NAAR DE KUNST

a

Meer dan duizend leerkrachten kunnen op zaterdag 25 februari (14 u. - 17 u.) gratis kennis maken met de pedagogische mogelijkheden van een bepaalde kunstvorm. Stuur meteen de bon in. U wordt ontvangen met een receptie, u krijgt een toelichting bij de educatieve aanpak van de kunstvorm, u kunt in discussie gaan met de organisatoren én u krijgt een volledig kunstprodukt te zien. Kies maar uit.

• **Opera.** *Così fan tutt'* in De Munt (Brussel).

Jonge professionele artiesten tonen een volwaardigestudioproductie. De Munt heeft daarvoor intens samengewerkt met verschillende scholen (design, kostuums, grafiek enz.). De voorstelling is bedoeld voor een jong publiek van alle leeftijden en loopt nog voor schoolgroepen tot eind maart (150 fr. per leerling). Er is ook een tentoonstelling over de inbreng van de scholieren aan deze productie.

Educatieve Dienst van De Munt - Leopoldstraat 4 - 1000 Brussel - ☎ 02-217 72 89 (dinsdag tot vrijdag tussen 15 u. en 18 u.)

• **Theater.** Het Speeltheater stelt zijn aanpak voor en speelt de voorstelling *Mijnheer Bach! Mijnheer Bach!* (voor iederéén vanaf 5 jaar). Een verrassende tekst en muziek vol variaties van Bach, gecomponeerd voor een graaf die niet kan slapen. Speeltheater - De Kopergieterij - Blekerijstraat 50 - 9000 Gent - ☎ 09-225 10 78

• **Media.** *Culturele geletterdheid en nieuwe media* (Gent).

Wat gebeurt er als een telefoonlijn leraar en leerling verbindt met het internet? Wat gebeurt er met (school)boeken en de bibliotheek? CD-I, hypermedia, computers en elektronische boeken... Prof. Soetaert (☎ 09-264 35 49) klikt in op de klas en de school van de toekomst.

Afspraak in de grote aula van de RUG - Voldersstraat 9 - 9000 Gent

• **Beeldende Kunst.** *De museale driehoek* (Antwerpen).

U maakt kennis met de aanpak, het aanbod, de ateliers en de pedagogische initiatieven van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten (☎ 03-238 78 09), het Museum voor Fotografie (☎ 03-216 22 11) en het Museum voor Hedendaagse Kunst (☎ 03-238 59 60).

Verzamelen in het Koninklijk Instituut voor Schone Kunsten - Plaatsnijdersstraat 2 - 2000 Antwerpen

• **Literatuur.** *Jeugdliteratuur* (Afspraak in de Fabiolazaal van het Provinciaal Veiligheidsinstituut - Jezusstraat 28 - 2000 Antwerpen) Het Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur maakt u wegwijs. Er is uitleg over de Jeugdboekenweek, *Veel Liefs* (een literaire avond voor tieners) en u wordt (in avant-première) rondgeleid in de tentoonstelling *Op Dubbel Spoor* met ook-ander-dan-hun-illustratie-werk van 14 Vlaamse illustrators van jeugdboeken. De tentoonstelling reist nadien door het land.

Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur - Minderbroedersstraat 22 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-234 16 67

• **Film.** *Europees Jeugdfilmfestival Vlaanderen* (Antwerpen)

Van 20 februari tot 5 maart loopt in verschillende Antwerpse filmzalen het 7de Europees Jeugdfilmfestival (van o.a. Jekino) met veel waardevolle films en workshops rond film. Op 25 februari ziet u zo'n knappe film (over een kind in de oorlog: *Nummer 6829. Het heimwee van Walerian Wrobel*). U krijgt bovendien alle informatie over hoe u met dergelijke films kunt werken in de klas. Afspraak in het Cultureel Centrum Luchtbal - Columbiestraat 8 - 2030 Antwerpen. U kunt uiteraard ook het volledige programma van het festival aanvragen.

Jekino - Koninklijke Sint-Mariastraat 2 - 1030 Brussel - ☎ 02-219 48 96 / Europees Jeugdfilmfestival Vlaanderen - ☎ 03-232 64 09

KLASSE-SERVICE

a

• SCHOOLKRANT

Marc Van de Voorde zoekt contact met scholen die al enige ervaring hebben met schoolkranten, vooral door leerlingen zelf samengesteld. Marc Van de Voorde - Grotstraat 21 - 1880 Kapelle-Op-Den-Bos

• GESCHIEDENIS

Leerkrachten geschiedenis kunnen voor **actieve lessen**, met meer animatie en initiatief van de leerlingen terecht bij *POST-FACTUM - Centrum voor onderzoek en animatie rond geschiedenis - Kievitlaan 25 - 9400 Ninove - ☎ 054-32 71 58*

• GEDETACHEERDEN GEZOCHT

• *SOJ* vzw zoekt voor onmiddellijke indiensttreding een vastbenoemd leerkracht (jonger dan 40 jaar) met **belangstelling voor jeugd- en jongerenorganisaties**.

Socialistische Olympische Jongeren vzw - Boomgaardstraat 22 bus 24 - 2600 Antwerpen - Inlichtingen: 02-548 34 80

• *VVKSM* vzw zoekt een **pedagogisch stafmedewerker** (voltijds gedetacheerde).

Vlaams Verbond van Katholieke Scouts en Meisjesgidsen - Gie Van den Eeckhout - Lange Kievitstraat 74 - 2018 Antwerpen - ☎ 03-231 16 20

• VRIJWILLIGERS GEZOCHT

Auxilia vzw geeft gratis les aan mensen die uit het gewone circuit zijn gevallen (zieken, mindervaliden, gedetineerden enz.) *Auxilia* zoekt **regio-verantwoordelijken** op vrijwillige basis, o.a. voor de begeleiding van lesgevers en de uitbouw van regionale *Auxilia*-teams.

Auxilia vzw - Vondelstraat 27 - 2060 Antwerpen - ☎ 03-226 25 41

MAGNEET

S

Magneet is een **gratis informatiemagazine** voor leerlingen van het tweede jaar secundair onderwijs. Hiermee starten *Fabrimetal-Vlaanderen*, *ACV-metaal* en *ABVV-metaal* een campagne rond opleidings- en tewerkstellingsmogelijkheden binnen de sectoren metaalverwerking, machinebouw, elektrotechniek, elektronica, kunststofverwerking en vervoersmaterieel. U kunt *Magneet* bestellen via de antwoordkaart die ondertussen hopelijk op uw school is aangekomen. Begin april krijgt u het gevraagde aantal exemplaren.

Fabrimetal-Vlaanderen - Christine Lannoo - Lakenweversstraat 21 - 1050 Brussel - ☎ 02-510 24 78

Exclusief voor leerkrachten:

GRATIS CULTUURBON

Ja, ik wil kennis maken met de pedagogische mogelijkheden van één van de volgende kunstvormen. (Uw voorkeur aanduiden met 1, 2, 3... Kies alleen activiteiten waar u ook werkelijk naar toe zult komen.)

Elke activiteit vindt plaats op zaterdag 25 februari van 14 u. tot 17 u. Alle initiatieven staan open voor leerkrachten basis-, secundair en hoger onderwijs.

Als u bij de gelukkigen bent, krijgt u een persoonlijke uitnodiging, geldig voor één persoon.

- Opera. De Munt / Brussel
- Theater. Speeltheater - De Kopergieterij / Gent
- Media. Culturele geletterdheid - De nieuwe media / Gent
- Beeldende kunst - Drie musea / Antwerpen
- Literatuur. Jeugdboekenweek en tentoonstelling / Antwerpen
- Film. Europees Jeugdfilmfestival Vlaanderen / Antwerpen

NAAM:

FUNCTIE:

- directie / leerkracht /
- basisonderwijs / secundair onderwijs / hoger onderwijs /

ADRES:

NAAM EN ADRES VAN DE INSTELLING:

Zo snel mogelijk terugsturen naar CANON - Christel Op de Beeck - RAC Arcadengebouw - Blok F - 6de verdieping - 1010 Brussel

• VERBEELDING KENT GEEN GRENZEN: TOT 31/1

Leerlingen en leerkrachten van de voormalige Stedelijke School *Carels De Ridder Story* (nu opgegaan in het *Stedelijk Instituut voor het Bouwbedrijf*) realiseerden samen met een twaalfstal kunstenaars een tentoonstelling van eigen kunstwerken die u gratis kunt bezoeken op het kabinet van de minister van Onderwijs.

Na *Heilig Hart* (Waregem) en *Sterre-bosinstituut* (Rumbeke) is dit de derde school die daar tentoonstelt. Klassen

ZEKER ZIEN.

of scholen die een voorstel willen doen voor een volgende tentoonstelling nemen contact op met *Christel Op De Beek - Kabinet van de Vlaamse Minister van Onderwijs - RAC Arcadengebouw - 6de verdieping - 1010 Brussel - ☎ 02-210 62 11*

• DROOMWERELD VAN POPPEN: TOT 31/3

Het museum bezit meer dan 270 poppen. De oudste dateren van het begin van de 18de eeuw, maar de meeste poppen zijn te situeren in de periode 1850-1935. De 130 meest interessante poppen staan - gerestaureerd en gereinigd - in een speciale opstelling. De toegang is gratis voor schoolgroepen en voor alle

Antwerpenaars. Niet-Antwerpse volwassenen betalen 75 fr. (individueel) of 30 fr. (in groep) per persoon. Een rondleiding kost 1200 fr. (*Gidsenbeurs* - ☎ 03-232 01 03; rondleiding van anderhalfuur voor 20 personen) of 2300 fr. (*vzw Acanthus* - ☎ 03-239 06 38; kunsthistorische rondleiding van anderhalfuur voor 20 personen). *Volkskundemuseum - Gildekamersstraat 2-6 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-220 86 66*

• INITIATIECURSUS VOOR LEERKRACHTEN

Deze cursus maakt u in de eerste plaats meer vertrouwd met de permanente collectie van het museum. Zo kunt u een **museumbezoek met uw klas** beter voorbereiden.

De cursus omvat 5 sessies (14, 21 en 28 januari en 4 en 11 februari; telkens van 9.30 u. tot 12.30u.). Deelnemen kost 2500 fr. *Museum voor Schone Kunsten - Educatieve Dienst - Citadelpark - 9000 Gent - ☎ 09-222 17 03*

WEDSTRIJDEN

• EERSTE KOK JUNIOR DER BELGISCHE HOTELSCHOLEN 1995

Alle gediplomeerden van de Belgische Hotelscholen (maximum leeftijd 25 jaar) mogen tonen wat ze in hun kookpot hebben. Het **thema** is de *Mechelse koekoek*. Tot 10 februari mag u hiervoor één origineel recept insturen. Zes finalisten mogen op 10 maart hun nieuwe recept en een klassiek gerecht klaarmaken. *Secretariaat van het Uitvoerend Comité Beste Junior Kok - Eddy Robaey - Vingerlingstraat 17 bus 5 - 8400 Oostende - ☎ 059-32 39 72 - fax 059-33 16 63*

• WEDSTRIJD VAN DE JONGE CONSUMENT 1995

Het thema is *Jonge consumenten en reclame*. Teams van minstens vijf leerlingen van 12 tot 14 jaar ontwerpen een **reclameboodschap voor een gezond voedingsmiddel**, gericht op hun leeftijdgenoten (affiche, folder, tijdschriftpublicatie, video, fresco enz.). Voor België zijn er 20 prijzen weggelegd (± 40.000 fr. voor het winnende team). De winnende boodschap gaat naar een Europese finale (eerste prijs ± 100.000 fr.). U moet inschrijven ten laatste op 15 januari en het werkstuk inleveren ten laatste op 30 maart. Elke groepsverantwoordelijke krijgt een pedagogisch dossier om het team te begeleiden. *Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties - Marcella Dekeyzer - Riddersstraat 18 - 1050 Brussel - ☎ 02-547 06 44*

• A NOUS LA PAROLE

Het *4de spreekvaardigheidstornooi Frans* is gericht op leerlingen van de tweede graad van het Nederlandstalig secundair onderwijs, alle neten. Een team bevat van 4 leden tot een hele klas (liefst!). Het team verwerkt een prozatekst tot een **toneelstukje van 5 tot 15 minuten**. Inschrijven (met vermelding gekozen tekst) ten laatste op 31 januari. Preselecties op 15 en 22 februari; finale op 8 maart. *Centrum voor Didactiek - Sectie Frans - UFSIA - Prinsstraat 13 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-220 46 81*

• KUNSTPROJECT DEN HOF EN 'T HUYS

Het thema van de eerste schoolwedstrijd *Den Hof en 't Huys* is **Zeebrugge, haven van Brugge**. Alle Westvlaamse lagere scholen mogen meedoen: samen met hun leerkracht(en) werken de kinde-

ren een kunstproject uit rond het gegeven thema. De uiteindelijke laureaat krijgt de kans zijn project uit te voeren samen met een kunstenaar. Daarnaast is er ook een boekenpakket te winnen. Inzenden vóór 22 februari.

Den Hof en 't Huys - Geert Simoen - Winterkoninkje-straat 4 - 8400 Oostende - ☎ 059-50 82 03

NAAR HET BUITENLAND

De *Europese Commissie* geeft Vlaamse leerkrachten secundair onderwijs de kans om in het kader van *European Teacher Placement Programme* één week naar het buitenland te gaan. Doelstellingen zijn de eigen persoonlijke en professionele ontwikkeling vergroten, een beter begrip van de behoeften van het Europees bedrijfsleven ontwikkelen en relevante leerervaringen voor uw leerlingen ontdekken.

Wie mee wil doen moet zéér snel reageren. Er zijn plaatsen voor Portugal (geschiedenis); Denemarken (scheikunde en natuurwetenschappen); Griekenland (mechanica) en Spanje (handelsvakken; hotel en toerisme).

Meer informatie: Bestuur Begeleiding, Navorming en Uitwisseling - Jan Ceulemans - Koningsstraat 138 - lokaal 517 - 1000 Brussel - ☎ 02-211 45 85

KLASSE-MENT

Er spelen steeds meer lezers mee met dit spelletje. Daarom passen we de prijs aan. Vanaf dit nummer schenkt de **Standaard Boekhandel** elke maand **VIJF** boekenbonds van 2000 fr. Voortaan hebt u dus vijf maal meer kans om te winnen. Voor dezelfde postzegel! Maar de vraag wordt wel moeilijker. **Een uitdaging?**

Winnaar opgave 13: Marie-Josée Van Tichelt uit Schoten.

Oplossing opgave 14: De 20 letters vormen het woord **AARDRIJKSKUNDELERARES**.

Opgave 15: Desiderius is de voornaam van een bekend humanist, geboren in Rotterdam. In zijn naam reizen Vlaamse studenten vandaag nog heel Europa rond op zoek naar wijsheid en kennis. Waarschijnlijk komen ze ook in de stad waar hij in 1536 stierf. Door die stad stroomt een bekende rivier. Hoe lang is die rivier?

We krijgen uw antwoord graag uiterlijk op 28 januari.

Klasse-ment - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

Standaard
Boekhandel

ALGEMEEN

• DE MENSELIJKE FACTOR

Een school is een **gemeenschap van mensen**: de menselijke factor is dus van doorslaggevend belang in een school. Hoe kunnen we nu de mens in de leerling, in de leerkracht enz. tot zijn recht laten komen?

Een school: met mensen onderweg - Jan van Luyn - Garant Uitgevers - € 016-25 31 31 - 159 blz. - 595 fr.

ZEKER LEZEN.

• DE STERREN IN 1995

Een **jaarboek** over al wat er dit jaar aan de nachtelijke hemel te bewonderen valt: alles over planeten, sterren enz.

Hemelkalender 1995 - Vereniging voor Sterrenkunde vzw - Brieversweg 147 - 8310 Brugge - € 050-35 88 72 - 300 fr.

BASISONDERWIJS

• AUTISME

Vlaanderen telt ongeveer 10.000 mensen met autisme. Vier op vijf autisten zijn jongens. **Kolet Janssen** schreef een boeiend verhaal over zo'n jongen, **Andreas** en de problemen die autisme geeft in zijn gezin.

Mijn broer is een orkaan - Kolet Janssen - Uitg. Davidsfonds/infodok - € 016-22 87 44 - 86 blz. 445 fr.

a

• KINDERLIEDJES

Dit **liedjesboek** brengt liedjes uit Alfred Jodocus Kwak, uit BB de beer en andere (gekke) van Veen-liedjes. Bij alle teksten krijgt u een zangbalk en accordsymbolen voor gitaar.

Het groot liedjesboek van Herman van Veen - Harlekijn/Uitg. Westland - € 03-658 80 60 - ± 64 blz. - ± 540 fr.

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

S

• MODELBUNDELS

Er zijn nieuwe modelbundels voor de **geïntegreerde proeven TSO Mechanica en Electromechanica** en **BSO Lassen-constructie**. Er is telkens een bundel voor de leerkrachten en een bundel voor de leerlingen.

Commissie Technisch Tekenen Onderwijs-Industrie - Desguinlei 214 - 2018 Antwerpen - € 03-216 09 96 - de bundels worden aan kostprijs verkocht

• WAT NA SECUNDAIR?

Dit boek geeft een uitgebreide bespreking van alle vormen van hoger onderwijs, aangepast aan het nieuwe hogeschooldecreet. Aparte bijdragen zijn gewijd aan voorbereidende jaren, studietoelagen, examencommissies enz.

Hoger onderwijs in Vlaanderen - Centrale voor Studie- en Beroepsoriëntering en Psycho-Medisch-Sociale Centra - M. Lemonnierlaan 131 - 1000 Brussel - € 02-502 34 08 - 304 blz. - 400 fr.

UNIVERSITAIRE INFODAGEN

S

De **Vlaamse universiteiten** organiseren infodagen voor kandidaat-studenten (en hun ouders). **KLASSE** geeft u een overzicht. **Vooraf inschrijven is gewenst**. De NMBS heeft speciale tarieven voor deelnemers aan de infodagen.

• **KUB - Dienst voor Studieadvies - Vrijheidslaan 17 - 1080 Brussel - € 02-412 42 11**

Infodagen (alle studierichtingen) voor studenten en ouders op 8/2 en 6/5.

• **KUL - Dienst voor Studieadvies - Atrechtcollege - Naamsestraat 63 - 3000 Leuven - € 016-32 43 11**

Infodagen voor studenten en ouders op 4/2 (wetenschappen), 11/2 (rechtsgeleerdheid, economische en toegepaste economische wetenschappen, letteren en Hoger Instituut voor Wijsbegeerte), 18/2 (Godgeleerdheid, sociale wetenschappen, psychologie en pedagogische wetenschappen), 22/2 (geneeskunde en farmaceutische wetenschappen), 11/3 (toegepaste wetenschappen en Voorbereidend Instituut) en 18/3 (landbouwkundige en toegepaste biologische wetenschappen, lichamelijke opvoeding en kinesitherapie).

• **KULAK - Dienst voor Studieadvies - E. Sabbelaan 53 - 8500 Kortrijk - € 056-24 61 11**
Infodag (alle studierichtingen) voor studenten op 8/2.

Infoavond (idem) voor ouders eveneens op 8/2.

• **LUC - Universitaire Campus - Gebouw D - 3590 Diepenbeek - € 011-26 81 11**

Infodagen voor studenten en ouders op 28/1, 25/2 en 29/4 (wetenschappen en geneeskunde) en 11/2, 4/3 en 6/5 (toegepaste economische wetenschappen, handelsingenieur en handelsingenieur in de beleidsinformatica).

• **UIA - Studieadvies - Gebouw D - Universiteitsplein 1 - 2610 Wilrijk - € 03-820 21 21**

RUCA - Dienst voor Studie- en Studentenbegeleiding - Groenenborgerlaan 171 - 2020 Antwerpen - € 03-218 05 11

UFSIA - Dienst voor Studieadvies en Studen-

tenbegeleiding - Prinsstraat 14 - 2000 Antwerpen - € 03-220 48 66

RUCA: infodagen voor studenten en ouders op 18/2, 18/3 en 22/4 (medische en wetenschappelijke richtingen, vertaler en tolk).

UFSIA: infodagen voor studenten en ouders op 22/2 (toegepaste economische wetenschappen, handelsingenieur en handelsingenieur in de beleidsinformatica), 8/3 (wijsbegeerte, geschiedenis, politieke en sociale wetenschappen, taal- en letterkunde) en 15/3 (rechten). Op 7/5 is er een **opendeurdag** met totaalprogramma.

UIA: infodag (alle studierichtingen) voor kandidatuurstudenten en ouders (informatie over de tweede cyclus) op 15/2.

• **Universiteit Gent - Adviescentrum voor Studenten - St. Pietersplein 7 - 9000 Gent - € 09-246 70 00**

Infodagen voor studenten op 25/1 (rechten, diergeneeskunde), 28/1 (geneeskunde), 1/2 (toegepaste economie en economie, motorische revalidatie en kinesitherapie), 4/2 (tandheelkunde), 8/2 (letteren en wijsbegeerte B, lichamelijke opvoeding), 15/2 (letteren en wijsbegeerte A), 22/2 (criminologie, farmacie), 25/2 (bio-ingenieur), 8/3 (wetenschappen + informatica, psychologie en pedagogische wetenschappen), 11/3 (burgerlijk ingenieur, burgerlijk ingenieur-architect), 15/3 (politieke en sociale wetenschappen), 18/3 (logopedie en audiologie, voedings- en dieetleer, medisch-sociale wetenschappen).

Infodagen voor ouders: 1, 4, 11 en 22/2.

• **VUB - Dienst voor Studieadvies - Pleinlaan 2 - 1050 Brussel - € 02-629 23 18**

Infodagen (alle studierichtingen) voor studenten en ouders op 9/2 (enkel schoolbezoeken met de hele klas), 8/3, 25/3 (opendeurdag met totaalprogramma in het kader van 25 jaar VUB), 6/5 en 9/9. Op 3/3 en 22/4 zijn er **voorbereidingsdagen** voor het toelatingsexamen burgerlijk ingenieur en burgerlijk ingenieur-architect.

CURSUSSEN EN STUDIEDAGEN

ALGEMEEN

• **Geweldloze opvoeding** thuis (9, 16, 23 en 30/3 in Leuven); **Geweldloze relaties** tussen volwassenen (16, 23, 30/1, 6 en 13/2 in Brugge of 11/2 in Hasselt); **Omgaan met racisme** (21/1 in Antwerpen).

De Vuurbloem vzw - Rapaertstraat 39 - 8310 Assebroek (Brugge) - ☎ 050-37 10 17

ZEKER DOEN.

• **Geheugentraining** voor beroepsactieven: 30/1, 6, 13 en 20/2, 13, 20 en 27/3.

Straffen of belonen. Goed en slecht gedrag bij kinderen: 2, 9 en 16/2.

Benadering van **kinderen in noodsituaties**: 1, 8 en 15/2.

Uitstraling-Permanente Vorming - VU Brussel - Pleinlaan 2 - 1050 Brussel - ☎ 02-641 27 50

• **Pedagogische elementen van de structurele psychogenese**: 23 en 30/1, 6 en 13/2, 6, 13, 20 en 27/3; in Antwerpen.

Vormingscentrum Samen - Lipspersteenweg 14 - 2500 Lier - ☎ 03-489 21 89

BASISONDERWIJS

• **Beter zitten** op de lagere school: 18/1, 8/2, 15/3, 26/4, 17/5 of 21/6 in Berchem.

Seminarie over theorie en praktijk van het «betere zitten».

Zitten...is belastend vzw - Postbus 7 - 2000 Antwerpen 23 - ☎ 03-248 62 98

• **Geweldloze opvoeding** in de kleuterklas: 11/3 in Gent.

De Vuurbloem vzw - Rapaertstraat 39 - 8310 Assebroek (Brugge) - ☎ 050-37 10 17

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

• **Pedagogische dag Jeugdboekenweek 1995**: Tijd in de literatuur: het historische verhaal: 15/3.

Centrum voor Didactiek - UFSIA - Reinilde Van Moer - Prinsstraat 13 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-220 46 82

• **Geweldloze weerbaarheid** bij tieners: 4 tot 5/2 in De Pinte.

De Vuurbloem vzw - Rapaertstraat 39 - 8310 Assebroek (Brugge) - ☎ 050-37 10 17

LEERLINGENPARTICIPATIE

Alle scholen secundair onderwijs kregen vorige maand de map **Jouw school is onze school** van de *Koning Boudewijnstichting*. Dit project wil binnen elke schoolgemeenschap een dialoog over **schoolklimaat en leerlingenparticipatie** op gang brengen.

In de map vindt u enkele initiatieven waarop u gratis kunt inschrijven. Met **Spraakwater** kunt u een volle dag en met een grote groep leerlingen de thema's *communicatie en participatie* in de school verkennen. Met **Gespreksvaardigheden** kunnen leerlingenraden drie halve dagen aan de slag. Ten slotte kunnen enkele leerlingen en één leerkracht deelnemen aan een **ontmoetingsweekend** rond participatie. Voor al deze aanbiedingen moet u wél inschrijven vóór 20 januari.

De brochure is in twee exemplaren gratis verspreid naar alle secundaire scholen. U kunt ze ook bijbestellen. Dan kost ze 200 fr. + verzendingskosten.

Koning Boudewijnstichting - Programma Burgerzin - Brederodestraat 21 - 1000 Brussel - ☎ 02-511 18 40

BOEKEN VOOR KLEUTERS

Hebt u het soms ook moeilijk om boeken te kiezen voor peuters en kleuters? De *Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezen vzw (VVBAD)* werkt aan een **geannoteerde keuzelijst**. Op deze lijst zullen verhalende boeken voor peuters en kleuters in ongeveer 100 thema's verzameld worden. De eerste 20 thema's verschijnen binnenkort in een losbladige brochure.

De keuzelijst wordt voorgesteld op een **studienamiddag** in de *Centrale Openbare Bibliotheek Gent* (Graaf van Vlaanderenplein 40) op 26 januari. Daar wordt o.a. gesproken over de invloed van het gebruik van kinderboeken bij peuters en kleuters op het taalverwervingsproces.

VVBAD - Subsectie Jeugdbibliotheekwerk - Waterloostraat 11/B - 2600 Antwerpen - ☎ 03-281 44 57

• **Engels**: Using songs in language teaching (1/3); Using authentic listening material - video and audio (2/3).
The British Council - Jozef II Straat 30 - 1040 Brussel - ☎ 02-219 36 00

CONGRESSEN EN SYMPOSIA

ALGEMEEN

• **Experimenteren met een drug-beleid op school**: 21/1 in Antwerpen (UIA).

Leerkrachten, leerlingen, ouders, PMS/MST, directie en hulp-opvoedend personeel van scholen die reeds werken met een drugbeleid wisselen ideeën uit over visies en knelpunten die bij de uitwerking hiervan tot uiting komen.

Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen - Hilde De Man - G. Schildknechtstraat 9 - 1020 Brussel - ☎ 02-422 49 69

• **Stimulatie van de ontwikkeling van het kind door sensorische integratie**: 23, 24 en 25/2 in Antwerpen (UIA).

Studiedag (23/2) en workshop (24 en 25/2) rond de sensorische integratietherapie voor iedereen die met gehandicapte kinderen werkt.

Voluntas vzw - Vaartkaai 2 - 2170 Antwerpen - Merksem - ☎ 03-647 02 88 (9 tot 13 u.)

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

• **4de Vlaamse Mycologedag**: 18/3 in Diepenbeek.

Limburgse Koepel voor Natuurstudie - Provinciaal Natuurcentrum - Zuivelmarkt 33 - 3500 Hasselt - ☎ 011-21 02 66

• **Quanta 95**: 12 tot 16/4 in Lucknow, Uttar Pradesh, Indië.

Internationaal festival rond **wetenschappen, wiskunde, astronomie en informatica** voor leerlingen van de derde graad secundair onderwijs.

City Montessori Inter College - Miss Sadhana Chooramani - Hardoi Road - Chowk - Lucknow (U.P.) - 226003 - India - ☎ 00 91-0522-62517 - fax 00-91-0522-232888

GRATIS TOEGANG VOOR LEERKRACHTEN S

NAAR DE AUTOMATEN

Er is een schitterende tentoonstelling van wereldniveau te zien in Gent: een unieke collectie van een zestigtal onvergetelijke «automaten» uit de 19de eeuw, samen met verrassende hedendaagse mechanische kunstwerken. Bewegende clowns, dieren, tafereelen... in harmonieuze decors. Er is zelfs een gereconstrueerd restauratie-atelier te zien waarin u alle technische facetten leert kennen van de automaten en hun ingewikkelde uurwerkmechanismen.

De tentoonstelling is geschikt voor elke leeftijdsgroep. Ze trok in Parijs tienduizenden bezoekers en is nu voor het eerst in Vlaanderen te zien: van 11/2 tot 28/5 in Museum Arnold Vander Haeghen - Veldstraat 82 - 9000 Gent - ☎ 075-41 89 85. Gewone toegangsprijs 250 fr., kinderen en schoolgroepen 140 fr.

Duizend lezers van KLASSE krijgen (samen met partner of collega) een gratis rondleiding in deze bijzondere tentoonstelling. Stuur meteen de bon op. Als u bij de gelukkigen bent, krijgt u de toegangskaarten thuis in de bus. Daarop zal een precies uur staan waarop uw persoonlijke rondleiding begint. Op de bon kunt u wel aanduiden of u de voor- of namiddag verkiest. Elke deelnemer krijgt bovendien een didactisch dossier over de tentoonstelling.

eerling. Een geleid bezoek (max. 15 leerlingen) kost 2500 fr. (volwassenen en hoger onderwijs), 2000 fr. (secundair onderwijs) of 1500 fr. (lager onderwijs). Een leerpakket is gepland.

Op maandag 27 februari is er een **opendeurdag voor leerkrachten**. Na een inleiding kunt u vrij kennis maken met de tentoonstelling. Stuur zo snel mogelijk een briefje naar het museum om één of twee gratis kaarten aan te vragen. Er zijn twee sessies: één om 11 u. en één om 14 u. Vermeld uw naam, adres en telefoonnummer en naam, adres en telefoonnummer van de school (ook eventuele faxnummers vermelden).

Paleis voor Schone Kunsten - Vereniging voor Tentoonstellingen - Educatieve Dienst - Koningsstraat 10 - 1000 Brussel - ☎ 02-507 84 69 - fax 02-511 05 89

MICRO-MACRO

De tentoonstelling **Micro-Macro** (bewegende reuzeninsecten) kent een groot succes: op 16 december noteerde het museum de 100.000ste bezoeker. En de succesvolle tentoonstelling **5 Miljard Mensen** is opnieuw verlengd, dit keer tot 2 april (ook de einddatum voor de insecten).

Leerkrachten hebben gratis toegang tot het museum. Zorg er dus voor dat u uw beroep eventueel kunt bewijzen.

Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen - Educatieve Dienst - Vautierstraat 29 - 1040 Brussel - ☎ 02-627 42 47 - infolijn (dag en nacht): ☎ 02-627 42 38

NAAR DE AUTOMATEN

JA, ik krijg graag twee toegangskaarten voor «De Automaten» in Gent. (Voorkeur aanduiden met 1, 2 of 3)

Woensdag 8 februari 10 u.-14 u.
..... 14 u.-22 u.

Zaterdag 11 februari 10 u.-14 u.
..... 14 u.-17 u.

Zaterdag 18 februari 10 u.-14 u.
..... 14 u.-17 u.

NAAM:

ADRES:

Terugsturen naar Museum Arnold Vander Haeghen - Veldstraat 82 - 9000 Gent - ☎ 075-41 89 85

HUGO CLAUS 65

Hugo Claus is 65 geworden en u zult het geweten hebben. Actrice Suzanne Saerens brengt in **Ik was 17 jaar oud en een auteur** een literaire videoconfrontatie voor leerlingen van de derde graad secundair onderwijs (zie ook vorige KLASSE, p. 17). Het programma loopt in uw eigen school, duurt twee lesuren en er kunnen tot 100 leerlingen deelnemen. De leerkracht krijgt een voor- en namap.

Op woensdagen 25/1, 1/2 en 8/2 (telkens om 15 u.) zijn er **drie speciaal voor KLASSE georganiseerde voorstellingen**. Telkens kunnen 75 lezers (+ hun partner of een collega) gratis kennismaken met het project. Stuur zo snel mogelijk een briefje naar onderstaand adres met uw naam, adres, functie en naam en adres van de school en de datum van uw voorkeur (eventueel ook tweede en derde keuze aanduiden). U krijgt de gratis toegangskaarten thuis bezorgd.

vzw Kaleidoscoop - Berggat 2 - 9890 Semmerzake - ☎ 09-384 77 84

FIAMMINGHI A ROMA

De tentoonstelling **Fiamminghi a Roma** (24/2 tot 21/5) toont in meer dan 200 schilderijen, tekeningen en gravures van Gossaert tot Rubens, hoe tussen 1508 en 1608 (de eeuw van de Renaissance) vele Vlamingen door de Italiaanse cultuur werden beïnvloed én hoe zij op hun beurt Italiaanse kunstenaars inspireerden.

De toegangsprijs bedraagt 250 fr. Schoolgroepen betalen 100 fr. (lager en secundair onderwijs) of 150 fr. (hoger onderwijs) per

UW REACTIE

• 2400 lezers van KLASSE vroegen een gratis kaartje aan voor een kennismaking met de Koninklijke Vlaamse Schouwburg in Brussel. Dat zorgde drie keer voor een zaal vol Vlaamse leerkrachten bij de avant-première van **Maat voor Maat** (Shakespeare). Onder de aanwezigen werden bovendien (onaangekondigd maar wél lekker meegenomen) drie fax-toestellen verloot. Wie er niet meer bij kon heeft ondertussen ook al een kortingsbon gekregen voor een andere voorstelling in de KVS. (Educatieve werking - ☎ 02-219 49 44)

• Op twee dagen tijd waren alle tickets weg voor de film **Taxandria** van Raoul Servais. Sorry voor wie daar net naast viste. De film verschijnt vanaf 15 februari in de Vlaamse bioscopen. Duizend lezers van KLASSE mogen er gratis naar toe.

• Voor de voorstellingen in **De Velinx** (Tongeren) van De Blauwe Maandag en van Carmina Burana hebben we uiteindelijk drie keer zoveel tickets kunnen opsturen dan gepland. 600 lezers waren te gast op deze twee bijzondere evenementen. Wie er niet bij kon zijn vindt hopelijk nog ooit op eigen houtje de weg naar deze nieuwe cultuurtempel. (☎ 012-39 38 00).

• Het **Euro Space Center** in Redu had alle krachten gebundeld om 2000 lezers te kunnen opvangen. Er waren echter dubbel zoveel kandidaten. Daarom zijn er extra weekenden ingelast waarvoor de uitnodigingen ondertussen moeten aangekomen zijn. (☎ 061-65 64 65)

• Ook het **Europlanetarium** in Genk zorgde voor een perfecte ontvangst van 1000 KLASSE-lezers. Die hebben meteen méér dan de sterren gezien. U ook? (☎ 089-35 27 94)

• Een overrompeling ook voor **Outward Bound**. Om toch een persoonlijke aanpak te kunnen garanderen zijn er nog enkele extra kennismakingsdagen ingelast. De uitnodigingen zijn verstuurd. Net als voor het **Schoolmuseum** en de **Kunstbank**. Wie uit de boot viel maakt misschien nog kans op een set **cartoons** uit KLASSE. En ook de etentjes in de **hotelschool** zijn nog niet verloot. Daarover meer in de volgende KLASSE.

• Er zijn bijzonder veel reacties binnengekomen op onze oproep aan **gepeste leraars** (KLASSE 49, p. 25). De bijdrage daarover wordt dan ook verschoven naar een volgende KLASSE. Reageren kan nog, eventueel ook met voorstellen voor oplossingen. Uw brief wordt discreet behandeld: KLASSE (PESTEN) - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

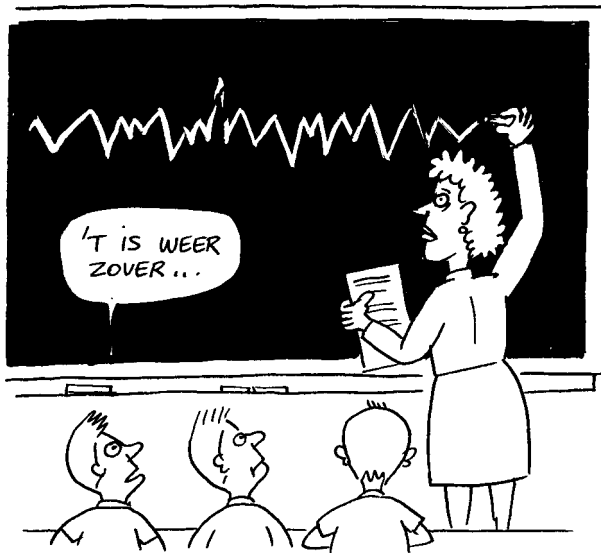
• Tientallen reacties ook op het dossier **Hoe leraars denken** in de vorige KLASSE. Winnen een boek: Christina Reynders (Zelem), Gert Soens (Belsele), Etienne De Cock (Gentbrugge), Joost Stroobant (Koksijde) en J. Valgaeren (Loenhout).

Minder stress. De organisatiesdeskundige Lyle Sussman heeft tien tips klaar om uw eventuele stress te verminderen.

1. Oefen u om ontspannen te reageren (rustig blijven, langzaam ademen enz.).
2. Relatieve uw problemen (even afstand nemen).
3. Cultiveer vriendschap en vertrouwelijke relaties (erover praten lucht op).
4. Bereid uw werk beter voor en organiseer het efficiënter (beter voor-komen dan genezen).
5. Houd uw lichaam gezond (voeding, beweging, minder roken, koffie en alcohol).
6. Kom op voor uzelf (leer nee zeggen, dien degenen die u frustreren van antwoord).
7. Zet uw eigen prioriteiten op een rij (wat is nu werkelijk belangrijk?).
8. Zorg voor afleiding naast uw werk (hobby's, kunst en cultuur...).
9. Neem af en toe tijd om niets te doen (luiëren, echte vakantie...).
10. Leer weer lachen (ook met uzelf).

Computer m/v. Jongens en meisjes praten anders over computers. Die hebben duidelijk een **mannelijk imago**. Jongens zijn er enthousiaster over, bluffen over hun kennis en de mogelijkheden ervan en gebruiken veel meer technische woorden (ook al begrijpen ze die niet helemaal). Meisjes relativeren het belang en de mogelijkheden van de computer en vermijden vooral elke schijn van eigen deskundigheid over de computer. Ze beleven plezier aan verhalen over hun eigen hulpeloosheid en schrijven problemen met computers aan hun eigen fouten toe, ook al weten ze er evenveel van als jongens.

Monique Volman geeft in *Didaktief* commentaar bij haar onderzoek: «Jongens en meisjes oefenen zich op dit vlak blijkbaar ook voor hun latere rol in de samenleving. Jongens maken zich klaar voor de typische omgangsvorm van mannen onder elkaar: communicatie over techniek en de eigen competentie op dat gebied. Meisjes doen iets vergelijkbaars, alleen is het hier geen deskundigheid maar ondeskundigheid over de computer die bijdraagt tot hun identiteit. Dergelijke houding wordt door de andere meisjes ook positiever gewaardeerd. Door zich ondeskundiger voor te doen dan ze in werkelijkheid zijn en zich te identificeren met een afkeer van de computer, dragen meisjes bij tot hun eigen uitsluiting uit technologische

ontwikkelingen die maatschappelijk belangrijk zijn.»

Punten voor de prof. In de *Verenigde Staten* mogen de studenten al langer cijfers geven aan hun docenten. Dat gebeurt schriftelijk en anoniem. Ze worden beoordeeld op hun voorbereiding, gebruikte boeken, manier van lesgeven, hulpvaardigheid en examens. De computer verzamelt alle gegevens. Elke docent krijgt een cijfer en een vergelijking met zijn collega's. De laatste vraag is stilaan **the killer question** gaan heten: «Overall, how do you evaluate this course?». Het algemeen oordeel weegt zwaar door op personeelsbeslissingen. Studeren in de VS is duur (zo'n half miljoen frank per jaar voor

Niksensd rijk worden. In onze reeks «De school moet ze opvoeden, wij zullen ondertussen de échte maatschappelijke waarden wel even aan de wereld kond doen via grote reclamecampagnes», deze pedagogische bijdrage van de levensverzekering. Huizenhoog, metersbreed en duurbetaald houdt die ons dezer dagen in het straatbeeld de volgende levenswijsheden voor: «Je leeft maar twee keer: één keer jong en mooi, één keer oud en rijk» en «Je kan beter al niksensd rijk worden dan je doodwerken». Komt u morgen in de klas het tegendeel vertellen, mijnheer?

Blijkbaar klopt de oude stelling nog altijd: een kind wordt opgevoed door gezin, school en maatschappij; die laatste klaagt dan wel over gebrek aan **waardenbesef** bij de jeugd maar propageert tegelijkertijd (met alle middelen en met meer impact) de tegenovergestelde waarden van wat gezin en school voorzichtig proberen aan te reiken. Toch een mooie eindterm: al niksensd rijk worden.

een particuliere universiteit, 200.000 frank voor een openbare). De studenten die er zoveel geld voor over hebben, eisen dus «waar voor hun geld». Dit heeft tot gevolg dat docenten vaak proberen de studenten naar de mond te praten, wat de kwaliteit van het onderwijs niet altijd ten goede komt. Bovendien geraakt het wetenschappelijk onderzoek daardoor op de achtergrond want dat zien de studenten toch niet.

Vroege kleuters. Vlaamse kleuters komen al vrij jong naar school. Samen met Frankrijk staan we aan de Europese top. In andere landen komen de kinderen veel later naar school. Al zijn niet alle systemen van voorschoolse opvang vergelijkbaar. Voor de peuters is de school op zo'n jonge leeftijd trouwens niet vanzelfsprekend.

SIGNAAL

De eerste stappen moeten dan ook goed worden begeleid: op voorhand geleidelijk aan kennis maken met de gebouwen, de sfeer en de juf; de eerste weken misschien beginnen met een halve dag enz. De meeste scholen vragen van de peuters dat ze niet meer in hun broek doen. Minstens even belangrijk is nochtans een zekere vorm van zelfredzaamheid op verschillende andere gebieden. Een belangrijke voorwaarde blijkt te zijn dat een kind **afschied** kan nemen, zich veilig kan voelen zonder mama of papa. Daar kunnen ouders hen stapje voor stapje op voorbereiden. Dan blijven de grote huilbuien aan de schoolpoort wel achterwege.

Ah non, l'ecole. Meer dan 1,5 miljoen Franse jongeren tussen 15 en 25 jaar klommen vorig jaar in hun pen om te antwoorden op de nationale enquête van *premier Balladur*. Ze schreeuwen hun schrik uit voor de toekomst (amper 28 % heeft er vertrouwen in) en vinden dat er veel te weinig dialoog is tussen jongeren en volwassenen. De Franse jeugd is bijzonder sceptisch over het onderwijssysteem. Drie vierde vindt dat de leerlingen in moeilijkheden niet op de juiste manier worden geholpen. De helft zegt dat de leraars hun geen zin geven om te studeren. Bijna vier vijfde vindt dat het onderwijs onvoldoende voorbereidt op de arbeidswereld. De jongeren vragen aan de regering ervoor te zorgen dat school en werk dichter bij elkaar aansluiten.

Vier op de tien jongeren stellen ook voor de schoollokalen buiten de lesuren te mogen gebruiken om vrienden te ontmoeten en activiteiten te kunnen organiseren. ■

Secundaire scholen van Geel en Mol verbroederen zowaar met Boliviaanse leerlingen in Oruro. Dat gebeurt in het kader van mondiale vorming en internationale solidariteit.

WALTER LOTENS, leraar: «Oruro ligt in het midden van het Boliviaanse hooggebergte op 3704 meter hoogte. Boven de grond is er evenveel stof als eronder. De streek is van oudsher bekend voor zijn tin- en zilverexploitatie. Maar de prijs van de tin zakte en daardoor begon het mijndepartement te verkommen. In deze *Boliviaanse Borinage* dreigt werkloosheid. Een antwoord op de crisis in het mijnwezen was *Sentec*, Sociedad de Enseñanza Técnica, een school voor algemene mechanica. In de drie klaslokalen zitten samen dertig leerlingen, verdeeld over drie leerjaren. Alleen leerlingen, jongens of meisjes, die het algemeen lager secundair onderwijs beëindigd hebben en uit kinderrijke en

Er wonen nu al meer dan 5,6 miljard mensen op aarde. Men verwacht dat dit aantal zal stijgen tot 8,5 miljard in het jaar 2025. Nagenoeg 83% van de wereldbevolking zal dan in ontwikkelingslanden leven. Massale honger: dát beeld leeft bij de jeugd over de Derde Wereld, al zijn de problemen in de ontwikkelingslanden niet meteen hun dagelijkse

MUNDIALE VORMING zorg. Toch zijn 70% van de jongeren bereid zich persoonlijk in te zetten voor een actie ten voordele van de Derde Wereld. Alleen zien ze hun eigen rol daarin niet zo goed en ontgaan hun bepaalde verbanden, zoals de economische samenhang. De Werkgroep Mondiale Vorming helpt leerlingen en leerkrachten op verkenning van de wereld en toont hoe scholen grensoverschrijdende thema's kunnen aanpakken. Uw school kan een *scheve tafel* dekken.

Aan de **scheve** tafel

arme mijnwerkersgezinnen komen, worden toegelaten. Hier wordt een *middenkader* opgeleid. Dat bestaat daar nog niet. Naast de universitair geschoolde ingenieur staan alleen vakmensen zonder theoretische opleiding. Technisch onderwijs krijgt dus voorrang in de *Sentec*-schoolwerkplaats. Op het lessenrooster staan chemie, wiskunde, fysica, technisch tekenen, elektriciteit, taal, technisch Engels, sociale studie, lessen en praktijk. Ook 's avonds lopen de cursussen door. De opleiding duurt drie jaar, aangevuld met vijf maanden stage in een bedrijf.»

Spaanse brieven

In 1992 bezocht Walter Lotens *Sentec* voor het eerst. Hij sprak erover in Vlaanderen in de hoop steun te vinden voor dit project. Leerlingen en leerkrachten van het *KA-Geel* en het *KTA-Mol* kregen interesse. Tijdens zijn laatste bezoek van vorige winter mocht hij een gedeelte van de opbrengst van de 11.11.11.-fuif in Oruro overhandigen. De basis voor een verbroedering tussen de Vlaamse scholen en *Sentec-Oruro* was gelegd. Lotens kwam terug als postbode met een tas vol Spaanse prentbriefkaartjes en brieven van Boliviaanse voor Vlaamse leerlingen. Maar in die twee jaar was de sociaal-economische toestand in Bolivia fel verslechterd. Het had weer ontslagen geregend in de staatsmijnen. Deze ongunstige maatschappelijke context maakt de toekomst van de mijnwerkerskinderen erg onzeker. Nu speelt de schoolwerkplaats *Sentec* met een relatief hoge vormingsgraad meer dan ooit een belangrijke rol in het verhogen van de maatschappelijke weerbaarheid van deze doelgroep. Door *Sentec* te steunen kunnen onze scholen de toekomst van een aantal jongeren veilig stellen. Dat heet internationale solidariteit.

70% van de jongeren zijn bereid zich persoonlijk in te zetten voor de Derde Wereld.

De rijke tafel

EVA ADRIAENSSENS, Werkgroep Mondiale Vorming: «Geel en Mol zijn een voorbeeld van hoe veel scholen individueel en spontaan aan mondiale vorming doen, al of niet met een engagement. Deze vorming kan op veel manieren zoals meedraaien in een wereldwinkel of een brief schrijven voor Amnesty International. Het project moet vooral haalbaar zijn. Daarom is de ervaringswereld van de jongeren zelf een belangrijk uitgangspunt. Voor de uitwerking van een project kunnen scholen van ons ook ondersteuning krijgen als ze dat wensen.»

De werkgroep helpt de scholen een dag mondiale vorming te organiseren. Vorig jaar werkten ze rond het thema: honger hoeft niet. Onder andere het *Sint-Franciscusinstituut* in Melle deed mee. Deze secundaire school met ASO, TSO en BSO telt 900 leerlingen. Een op de vijf leerkrachten zat in een voorbereidend team. Zo'n project heeft overigens meer kans op welslagen als de directie zich engageert en de werking stuurt. Vooraf waren er inleidende lessen waarin de relatie tussen voedsel en de wereldhandel werd gelegd. De vraag rees hoe het komt dat ondanks een massale voedselproductie toch veel delen van de wereld honger hebben. Het leggen van verbanden is belangrijk in mondiale vorming. Leerlingen zien niet altijd in dat wat hier gebeurt ook een invloed heeft in de derde wereld, en omgekeerd.

EVA ADRIAENSSENS: «Door de toenemende internationalisering, zoals de vervlechting van de economie, worden de industrielanden en de ontwikkelingslanden steeds meer afhankelijk van elkaar bij het leefbaar houden van de wereld voor de toekomstige generaties. Zo leidt ons patroon van productie en consumptie tot een verslindend misbruik van energie en grondstoffen. De wereld wordt alsmaar kleiner. Grote conflicten of milieuproblemen moeten we samen oplossen. We moeten dat echter nog leren. Dat is een visie maar ik zie niet in hoe je onderwijs kan geven zonder visie.»

Het hoogtepunt van de actie was een anderhalve vakoverschrijdende en lesdoorbrekende projectdag rond het thema voedsel met *informatiemarkten* en een *scheve tafel*. De leerlingen trokken een lotje en enkelen kwamen terecht aan een *rijke* tafel. Anderen kregen alleen rijst terwijl nog sommigen niets kregen en moesten wachten op voedselhulp. Met zo'n actie ondervindt iedereen de ongelijke verdeling van het voedsel aan den lijve.

Niet voor één man

Arbeidsmarkt, economie, politiek... beïnvloeden het onderwijs voortdurend. De vorming van jongeren is niet de zaak van het onderwijs alleen. Buiten de school zijn jongeren ook onderhevig aan vormende invloeden. De inbedding van het onderwijs in onze samenleving laat veronderstellen dat de internationalisering ook op school merkbaar zou zijn. In verscheidene leerplannen, bij individuele leerkrachten en in sommige scholen is dat ook zo. Verplichte lesinhouden krijgen een internationale inkleuring. Er worden thema's uitgewerkt of projectweken georganiseerd. Toch gebeurt dit niet op grote schaal. Verbanden leggen tussen verschillende vakgebieden en vakoverschrijdende inhouden uitwerken blijkt nog steeds moeilijk. Dat is niet verwonderlijk. Het onderwijs wordt nog altijd sterk opgedeeld in vakgebieden terwijl mondiale vorming net gericht is op inhouden die pas worden begrepen als men onderlinge relaties ziet. De mondiale dimensie kan in elk vak ondergebracht worden maar nog beter wordt het als thema's op hetzelfde ogenblik vanuit verschillende invalshoeken worden bekeken of als een heus projectwerk wordt opgezet. Zolang vakoverschrijdend werken uitblijft is een speciale dag mondiale vorming nog steeds de aangewezen formule.

Maar hoe moet je zo'n dag praktisch organiseren? De Werkgroep Mondiale Vorming stelde daarvoor een brochure samen: *Werken aan een wereldvriendelijke school*, een handleiding voor mondiale vorming in het secundair onderwijs. Dit boekje legt op maat uit hoe men zo'n dag organisatorisch overzichtelijk houdt. Het toont bovendien aan hoe men een geïsoleerd éénmansproject van de leraar geschiedenis of aardrijkskunde kan vermijden en hoe men daarentegen andere leraars, en vooral de leerlingen, erbij kan betrekken. Het kan worden gebruikt als een praktisch werkmodel voor de integratie van mondiale vorming binnen de schoolcultuur. De grondslag van de werking ligt in het samenstellen van drie verschillende werkgroepen, overkoepeld door een coördinatieteam. Deze werkgroepen zijn een inhoudelijke, een voorbereidings- en een actiegroep. Dit model is een uitdaging voor het hele schoolteam. Daar het inhoudelijk niet is ingevuld kan het ook als stramien dienen voor ander projectwerk.

Sensatie op TV

«Als de Rwandezen elkaar willen uitmoorden doen ze dat maar: ik zal er toch niets aan veranderen. Ontwikkelingshulp heeft niet gebaat, dat ze zich dan zelf maar redden», zegt een leerling. Maar de Rwandese kwestie is een ingewikkelde zaak. Voor een verklaring zijn gegevens uit de Rwandese geschiedenis nodig, uit het koloniaal verleden en uit de huidige Noord-Zuid tegenstelling. Die zie je niet in sensationele TV-beelden die alleen maar angstige mensen tonen. Mondiale vorming op school kan de media-beelden in een bredere context plaatsen. Ze kan ook de waardigheid en de kracht van andere culturen in

de kijker zetten. Mondiale vorming op school doet ook nadenken over onze maatschappij, ons westers model waarin tot voor kort ecologie en het respect voor de natuur onbekend waren.

Dit jaar, op 10 maart, staat de tiende dag voor mondiale vorming in het teken van *Red de aarde*. Alle netten ondersteunen dit initiatief. Een affiche en een inventaris van het materiaal dat hiervoor in het basis- en secundair onderwijs kan worden gebruikt, werden al in alle scholen verspreid. De dag is geënt op *Agenda 21*. In juni 1992 werd de VN-conferentie in Rio de Janeiro afgerond met een dwingende agenda voor de 21ste eeuw. Deze agenda brengt grote problemen van onze tijd op de voorgrond: bevolkingsgroei, armoede, verontreiniging van de biosfeer, landbouw enz. Om de toekomst van onze kleinkinderen niet te hypothekeren moeten we onze leefstijl aanpassen. Dat is ook een uitdaging voor de jeugd. Maar *Agenda 21* kan pas worden begrepen door inzicht in onderlinge verbanden. Hoe ons autoverkeer bijvoorbeeld aanleiding kan geven tot overstromingsgevaar voor miljoenen mensen aan de Bengaalse delta of hoe armoede ertoe leidt dat medicinale planten verdwijnen.

Lesbrief

In het basisonderwijs gebruiken 1700 leerkrachten *Wereldreis* in combinatie met de fotokleider van het Nationaal Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking (NCOS). Bij elke foto past een handleiding met werkbladen voor de eerste, tweede of derde graad. Hierdoor maken kinderen in hun lagere schooltijd een reis rond de wereld en maken ze kennis met wel 120 landen en culturen. *Wereldreis* wil de bestaande nieuwsgierigheid voor andere culturen bij jonge kinderen aanwakkeren. Deze maandelijkse lesbrief heeft vooral oog voor het multiculturele aspect.

Voor leerlingen tussen 10 en 16 jaar geeft het NCOS het boek *Operatie Red de Aarde* uit. Om met dit boek in de klas te werken ontwikkelde de Werkgroep Mondiale Vorming een handleiding zodat de hele problematiek van *Agenda 21* verteerbaar wordt.

De Werkgroep werkte zeer recent ook een *Catalogus leermiddelen mondiale vorming* af. Hierin vindt u een duizendtal leermiddelen. Het gaat vooral om gedrukt lesmateriaal en audiovisuele middelen maar ook jeugdliteratuur, creatieve vormen en spellen. De *Inventaris duurzame ontwikkeling* bevat vooral nuttige adressen. Wie aan de Vlaamse kant van de scheve tafel zit, wordt daar alvast niet aan zijn lot overgelaten. ■

• *Sentec p.a. W. Lotens - Grétrystraat 2-c - 2018 Antwerpen - ☎ 03-239 54 9*

• *Werkgroep Mondiale Vorming - Vlasfabriekstraat 11 - 1060 Brussel - ☎ 02-539 26 20 - fax 02-539 13 43 - U kan er hetvolgende bestellen: een affiche tiende Dag voor Mondiale Vorming (gratis); Werken aan een wereldvriendelijke school (150 fr.); kijk- en leesboek Operatie Red de Aarde en handleiding (599 fr.); Agenda 21, ook op school? (250 fr.); Wereldreis (200 fr. voor 10 nummers); Inventaris duurzame ontwikkeling (gratis); Catalogus leermiddelen mondiale vorming (250 fr.).*

«Als ze elkaar willen uitmoorden, doen ze dat maar.»

De fysieke conditie van de Vlaamse jongeren gaat er nog elk jaar op achteruit.

Elk jaar erger

Veertien is blijkbaar de moeilijke leeftijd. Vergeleken met 1990 laten opvallend veel meisjes vanaf 14 jaar de sport helemaal vallen en zelfs de meisjes die tot dan nog drie uren per week actief zijn, laten het sportveld na hun veertiende verjaardag links liggen. Het aantal meisjes dat helemaal géén sport beoefent is sinds 1990 bij de 17-jarigen verdubbeld en bij de 14-jarigen zelfs verdrievoudigd.

De jongens zijn iets sportiever dan de meisjes maar ook bij hen is de sportbeoefening sinds 1990 afgenomen. Eén op de tien 12-jarige jongens is minder dan één uur per week sportief bezig. Bij de 16- en 17-jarigen is dat al één op de vijf. Ook bij de jongens is het aantal niet-sporters in amper drie jaar spectaculair gestegen: een verdubbeling in de groep van de 13- tot 16-jarigen en zelfs een vervijfvoudiging bij de 17-jarigen.

Het onderzoek liet evenwel ook een positieve kant van de medaille zien. Nog heel wat tieners doen meer dan drie uren per week aan sport. Volgens de wetenschappers zijn drie uren sport per week nodig voor positieve effecten op de gezondheid.

Onderhuids vet

Maar Vlaanderen vervult een pioniersrol met het Eurofit-project. Om de fysieke fitheid te meten stelt

BLOSO vanaf dit schooljaar een Eurofit-testbatterij ter beschikking van de secundaire scholen en de leraars lichamelijke opvoeding. Dit instrument omvat zeven lichaamsmetingen, acht motorische tests en een uithoudingstest (o.a. sit-ups, een evenwichtstest, verspringen uit stilstand en een snelheidsproef). De lichaamsmetingen omvatten lengte en gewicht en vijf huidplooiemetingen. Met een toestelletje wordt de hoeveelheid onderhuids vet gemeten aan de rechterbovenarm en aan de binnenkant van de rechterkuit. De som van de huidplooien is namelijk een belangrijke fitheidsindex. De fysiek van de scholieren in het secundair onderwijs wordt dus in cijfers en tabellen omgezet. Hiervan kan men dan snel aflezen hoe het met de conditie is gesteld.

Er is wel een struikelblok. Het testmaterieel kost compleet 51.432 frank. Maar scholen kunnen de testbatterij stukje bij beetje aankopen. Of ze kunnen de batterij huren bij BLOSO. Of ze kunnen een Eurofit-team van BLOSO mét alle materieel voor één dag uitnodigen en alle tests laten afnemen.

Bijna alle leraars lichamelijke opvoeding volgen een eerste bijscholing om met deze testbatterij een diagnose te kunnen maken. Deze maand start een tweede bijscholingssessie aan de hand van Eurofit volume II dat net is verschenen: Eurofit-remediëring. De nieuwe handleiding toont onder meer hoe men in klasverband toch individuele begeleiding voor elkaar kan krijgen.

Een miljoen jongeren

Vanaf dit schooljaar integreert de Stichting Vlaamse Schoolsport (SVS) de activiteiten van de drie netgebonden schoolsportfederaties, GEPOS (gemeentelijk en provinciaal sportsecretariaat), NSVO (nationaal sportverbond van het vrij onderwijs) en SFGO (sportfederatie van het gemeenschapson-

De spieren ballen

Vlaamse jongeren doen weinig aan sport. En dat wordt elk jaar erger. Het aantal jongeren dat na schooltijd helemaal niet meer aan sport doet is voor sommige leeftijdscategoriën

SCHOOLSPOORT

in drie jaar tijd zelfs vervijfvoudigd. Er moet dus iets gebeuren. Bijna alle leraars lichamelijke opvoeding volgden al een eerste bijscholing voor het Eurofit-project. En nu zijn ook voor de schoolsport alle krachten gebundeld in de netoverschrijdende Stichting Vlaamse Schoolsport. Elke leerkracht die erin slaagt de jongeren uit hun zetel te krijgen, verdient een schouderklopje.

De fysieke conditie van de Vlaamse tieners is bedroevend. In 1991 publiceerden het Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité (BOIC) en de Koning Boudewijnstichting het *Witboek over de fysieke conditie van de jeugd in België*. Hierin werd toen de alarmbel geluid over de belabberde fysieke conditie van de jongeren in ons land. Het Interuniversitair Onderzoekscentrum voor Sportbeleid (IOS) nam nu opnieuw fitheidstests af waarbij 2837 jongens en meisjes van 12 tot 18 jaar werden getest. Maar de huidige prestaties blijven even slecht als drie jaar geleden. En de overvloedige vetmassa, zowel bij jongens als bij meisjes, is niet weggesmolten. Kunnen het Eurofit-project en de onlangs opgerichte Stichting Vlaamse Schoolsport het tekort aan fysieke fitheid opvangen?

Het IOS vindt het goed dat de onderwijsminister de scholen verplichtte minstens twee lesuren lichamelijke opvoeding op het lessenrooster te plaatsen. Steeds meer jongeren doen buiten die lesuren immers niet meer aan sport. Eén op de vijf 12-jarige Vlaamse meisjes sport buiten de school minder dan één uur per week. Bij de 13- en 16-jarige meisjes doet één op de vier niets voor de lichamelijke conditie en bij de 14-, 15- en 17-jarigen al één op de drie.

derwijs). De SVS richt zich tot alle leerlingen van het basis-, het secundair en het buitengewoon onderwijs. Het gaat hier om een miljoen jongens en meisjes van zes tot achttien of negentien jaar. WILLY SEPPION, algemeen directeur SVS: «De SVS is in wezen niet nieuw. Maar nu bestaan we officieel. In principe zullen geen van de drie schoolsportfederaties nog activiteiten organiseren. Door dit samengaan zullen we op termijn op de werkingskosten besparen. Vroeger hadden we 18 inplantingen. Nu slechts zes. Er bestonden ook 18 verschillende tijdschriften die soms nog eens opgesplitst waren in een aparte uitgave voor de verschillende onderwijsniveaus. Er was werkelijk een wildgroei.

Voortaan kunnen we op lange termijn plannen en zijn we niet meer afhankelijk van het al of niet kunnen beschikken over gedetacheerden. De SVS telt 75 voltijdse medewerkers, verdeeld over de secretariaten.

De SVS werkt dus netoverschrijdend. Maar ook dat is niet nieuw. Sport is altijd het domein bij uitstek geweest om over de netten heen te werken. De actie *Sportactieve School* organiseerden de vroegere schoolsportfederaties al samen. Bij schooldirecties, leerkrachten of leerlingen ervaren we geen weerstand om netoverschrijdend te sporten. Hier liggen de horden al lang omver.»

Om alle activiteiten en de werking van SVS te financieren hebben ze 45 miljoen nodig. Ze krijgen er 18 van het Departement Onderwijs, 8 via rechtstreekse en 8 via onrechtstreekse betoelaging door BLOSO. Er ontbreekt dus 11 miljoen. Een idee was elke leerling 20 frank te laten betalen. Maar dit werd afgewezen als een schande. Rest er de weg naar sponsoring. Dat zou wel eens aardig kunnen lukken. Met sponsoring zouden ze voor actieve schoolsportgangmakers iets extra kunnen doen. De gangmakers zouden bijvoorbeeld punten kunnen verzamelen volgens de aard van hun inzet en daarmee iets als geschenk krijgen. Het is maar een idee.

Sportruitjes

WILLY SEPPION: «Nu willen we werk maken van de communicatiedoorstroming. De SVS bereikt wel de directie en de schoolsportgangmaker maar te weinig rechtstreeks de leerlingen. Als de directie geen interesse toont voor schoolsport missen we in die school een belangrijk startblok. De directeur moet zijn team voor de schoolsport kunnen mobiliseren. De schoolsportgangmaker, dat moet niet altijd de leraar lichamelijke opvoeding zijn, moet van hem op tijd eens een schouderklapje krijgen. Of hij moet van de directie eens de kans krijgen sportruitjes met logo te laten maken of een bus kunnen huren om met de leerlingen een interessante extra-muros sportdag te beleven. Overigens kan sport een vorm van marketing zijn voor de school. Laat de plaatselijke correspondent maar een stukje plegen over de schoolsportactiviteiten... Te weinig directies beseffen de invloed van de media op ouders. Een actiefoto in de krant doet soms meer dan een affiche waar alles en niets op staat.»

Als de leraar lichamelijke opvoeding alleen maar een goede voetbalploeg op het oog heeft krijgen de zwimmers of tennissers amper kans om aan schoolsport te doen. Dat is natuurlijk ook niet meteen gezond. SVS wil het aanbod verruimen.

Een voordeel van de SVS is ook de mogelijk-

heid om regionaler te werken. De verplaatsingen kunnen nu tot een minimum beperkt worden daar de scholen niet meer gebonden zijn aan de activiteitenkalender van hun eigen net.

Hooligans

WILLY SEPPION: «Schoolsport vervangt de lessen lichamelijke opvoeding niet maar vult ze aan. De SVS heeft als opdracht initiërend en motiverend te werken voor alle schoolgaande jongeren. Elke jongere moet via de school proeven van diverse sporten, zowel competitieve als recreatieve, traditionele als nieuwe. Schoolsport moet ook aanzetten tot permanente sportbeoefening, nu en later, het uitbouwen van fysieke activiteiten in het dagelijks leven, een gezonde en dynamische levenshouding. Volgens mij is schoolsport een belangrijk element in de *levensschool*.

Schoolsport verschilt van de activiteiten van de traditionele sportfederaties. De schoolsport wil vooral het accent leggen op de sociale en educatieve waarden van de sport zoals zichzelf beter leren kennen, de eigen grenzen ervaren en eventueel verleggen, zichzelf en de emoties kunnen beheersen, kunnen winnen én verliezen. Het extreem streven naar succes, ruw spel, onbeheerst gedrag en commerciële objectieven komen niet aan de orde in de schoolsport. Wij beogen meer de vreugde in en om het spel, de positieve ervaring van anderen te ontmoeten, het respect voor de ploegmakers, de tegenstanders, de scheidsrechter en de organisatoren. Wij kweken geen hooligans.»

Schoolsportdag

Het aanbod van de SVS naar de scholen is niet min. Naast de meer klassieke sporten noteren we o.a. unihoc, spelenmarkten, zweminstituïten, hindernisparcours, windsurfen en omnisportdagen. Daarnaast is er een aanbod aan thema- en projectgerichte schoolsportacties in samenwerking met BLOSO, sportbonden en andere organisaties uit de private sector: voetmobile, fiets veilig actie, natuurgebonden sporten, doe-aan-sport beurzen, een bank vooruit, 100-sportkriebels, Vlaamse veldloopdag, V-dag sporten voor de vrede, opleiding jonge scheidsrechter, basket «3 on 3»...

De *Jeugdsportcampagne* van het BLOSO wordt verlengd tot einde 1996. Dit schooljaar kan men twee schoolsportdagen organiseren. De eerste periode loopt van 9/1/95 tot 31/3/95. De tweede van 18/4/95 tot 2/6/95. Schoolsportdagen kunnen worden gehouden op een maandag, dinsdag, donderdag of vrijdag. Volgens de onderwijsminister zijn ze volwaardige schooldagen maar zijn ze niet verplicht. Alle leerlingen nemen evenwel deel aan de activiteiten onder leiding en toezicht van alle personeelsleden. Een programma van de geplande activiteiten moet ten laatste vier weken vooraf aan de SVS worden opgestuurd. Een duplicaat gaat naar de betrokken inspectie. ■

* BLOSO-Eurofit - André Van Lierde - Koloniënstraat 31 - 1000 Brussel - ☎ 02-510 35 06 - fax 02-510 35 05 - Handboek Eurofit (500 fr.) - Eurofit volume II (750 fr. - maar wie bijscholing volgt betaalt 250 fr.)

* Vast bureau Schoolsport SVS-BLOSO - Koloniënstraat 31 - 1000 Brussel - ☎ 02-510 35 47 - fax 02-510 35 31

* Stichting Vlaamse Schoolsport (SVS) - centraal secretariaat - Steenweg op Jette 229 - 1080 Brussel - ☎ 02-420 06 80 - fax 02-420 31 71

• SVS Antwerpen - G. Vervoortstraat 12 - 2100 Deurne - ☎ 03-366 41 10 - fax 03-366 49 05

• SVS Brabant - Broekstraat 41 - 3000 Leuven - Basisonderwijs: ☎ 016-29 85 20 - fax 016-29 85 21 - Secundair onderwijs: ☎ 016-29 85 24 - fax 016-29 85 25

• SVS Limburg - Pastorijstraat 40 - 3530 Houthalen-Helchteren - ☎ 011-60 33 86 - fax 011-60 33 90

• SVS Oost-Vlaanderen - Sint-Denijslaan 251 - 9000 Gent - ☎ 09-221 03 67 - fax 09-222 28 46

• SVS West-Vlaanderen - IJzerstraat 2 - 8820 - Torhout - ☎ 050-23 00 30 - fax 050-23 00 31

GRATIS T-SHIRTS

Twintig exclusieve gezondheids-T-shirts liggen klaar voor wie ons stimulerende ervaringen, ideeën of initiatieven opstuurt om de jongeren uit hun zetel te krijgen en meer (en liever) aan sport te laten doen. Meteen opsturen. Wie de boodschap al lopend hierheen wil brengen, weze gewaarschuwd. We zitten op de achtste verdieping en tot daar gaat zelfs de lift niet. KLASSE - SPORT - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel.

Er zitten veel meer studenten in het HOBU dan aan de universiteit. Maar dat weerspiegelt zich niet in Europese projecten.

Het Hoger Onderwijs Buiten de Universiteit (HOBU) wil het imago *het kleine broertje van de universiteit* kwijt. Er gaan trouwens 30.000 studenten méér naar het HOBU dan naar de universiteit. Maar er is nog altijd een verregaande versnippering in het Vlaams hoger

Als we nu eens

HOGER ONDERWIJS

onderwijs. Daardoor heeft het slechts een beperkte slagkracht om Europees en internationaal over de grenzen te gaan en algemene belangen efficiënt en coherent te verdedigen. De pas opgerichte *Vereniging Internationalisering Hoger Onderwijs (VIHO)* wil nu, over de netten heen, een betere internationale stroomlijning op gang brengen.

Waar in de schaalvergroting netoverschrijdende samenwerking tussen autonome hogescholen niet te best wil lukken blijkt er voor de internationalisering van het hoger onderwijs minder gereserveerdheid te bestaan. In deze actie kunnen de vier netten (ARGO - gemeenschapsonderwijs, VSKO - katholiek onderwijs, OVSG - gemeentelijk onderwijs, CVPO - provinciaal onderwijs) als partners immers hun eigenheid behouden. Voor de eerste keer in de geschiedenis wordt een stap gezet in de richting van een geïntegreerde, gemeenschappelijke en meer doelmatige internationale werking. Wellicht kan dit de aanzet zijn tot meer netoverschrijdende inspanningen op andere terreinen.

In oktober 1995 zullen twintig à dertig hogescholen een autonoom beleid voeren. Zij zullen binnen de *Vereniging Internationalisering Hoger Onderwijs (VIHO)* een gemeenschappelijke strategie ontwikkelen voor een betere internationalisering. Deze strategie geldt zowel voor Europese projecten binnen o. a. Erasmus, Tempus en Lingua als voor projecten met andere internationale organisaties en in ontwikkelingslanden, georganiseerd door de Vlaamse overheid, de Wereldbank en de Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand.

Weinig internationaal

De deelneming van HOBU-scholen aan Europese projecten kan beter. Globaal gaat van de beschikbare EU-subsidies slechts een derde naar het HOBU, hoewel dat meer dan 90.000 studenten telt. Daarentegen gaat twee derde naar de universiteiten en die hebben in totaal een 60.000-tal studenten. Uit de laatste doorlichtingen door de inspectie van de Vlaamse Gemeenschap bleek dat sommige richtingen van het HOBU nochtans vrij goed participeren in Europese projec-

ten, vooral de richting vertaler-tolk. Maar in het HOKT blijft vooral de *zachte sector* (paramedisch, sociaal en lerarenopleiding) vrijwel afwezig en is de deelname van het kunstonderwijs onregelmatig. Veel HOBU-scholen zijn eigenlijk te klein om op te komen voor hun deelneming. Daarbij heeft de EU tot nu toe altijd te maken met woordvoerders van vier onderwijsnetten i.p.v. één enkele HOBU-gesprekspartner.

Centraal punt

PAUL COTTENIE, ondervoorzitter ARGO: «Ons hoger onderwijs had inderdaad geen vereniging om de internationalisering te coördineren. De universiteiten kunnen hiervoor terugvallen op de Vlaamse Universitaire Raad (VLR). Met de oprichting van de VIHO hebben we nu ook zo'n centraal aanspreekpunt. De VIHO staat ter beschikking van alle hogescholen. Wij vervangen de specifieke verenigingen voor Europese en andere internationale projecten niet. Maar iedereen kan bij ons terecht voor informatie en ondersteuning.

Ons actieplan omvat onder meer het promoten en stimuleren van de internationale onderwijsmobiliteit. Daarvoor verstrekken we gerichte en aangepaste informatie over Europese programma's, onderzoek enz. Dat betekent zorgen voor een snelle doorstroming van belangrijke informatie over dergelijke initiatieven. We bevorderen de samenwerking met de administratie van het Departement Onderwijs (Dienst Internationale Betrekkingen) en andere departementen. Maar eerst trachten we de coördinatie van de participatie over de netten heen te verbeteren. We bieden logistieke ondersteuning bij het opmaken en indienen van samenwerkingscontracten, bij de uitbouw van netwerken en bij het voorstellen en uitwerken van nieuwe projecten.»

samenwerken?

Lobbying

De VIHO tracht ook de kwaliteit van onze hogescholen meer bekendheid te geven. Dat kan met het ondersteunen en profileren van de Vlaamse HOBV-identiteit. Er komt ook meer overleg met de VLIR, EURASHE, het Liaison Comité, de Task Force, de administratie en andere instanties.

Voorts is het belangrijk dat de VIHO een nauwe strategische as opbouwt met het hoger onderwijs in Nederland, vooral naar een gezamenlijk internationaal optreden toe. Tussen het Nederlandse en het Vlaamse hoger onderwijs zijn er weliswaar verschillen maar een afgestemd optreden van twee kleine-taal-landen biedt allerlei perspectieven in de complementariteit die beide taalgemeenschappen kenmerkt. Eendracht maakt macht is ook hier zeker van toepassing met respect voor ieders identiteit. De GENT-akkoorden bieden daartoe het ideale kader.

PAUL COTTENIE: «Ik wil er ook op wijzen dat Vlaanderen ervan uitgaat dat de aanwezigheid van veel internationale instanties in Brussel automatisch een garantie is voor geprivilegieerde internationale contacten. Niets is minder waar. Het voorbeeld van andere landen is erg leerrijk. Tal van landen hebben in Brussel een permanente staff van gekwalificeerde medewerkers en bereiken via een doordachte en intense lobbying stevige resultaten. Vlaanderen mag die sneltrein niet missen. De VIHO heeft daarbij ongetwijfeld een rol te spelen.»

Om de VIHO bij de start te helpen haalt de onderwijsminister zowat een miljoen uit zijn spaarpot en de vier netten dragen van hun kant ook een miljoen frank bij voor het eerste werkingsjaar. Vanaf 1996 zou de VIHO financieel onafhankelijk moeten werken dankzij de bijdrage van de hogescholen die een beroep doen op de ombudsfunctie van de vereniging. ■

VIHO - W. Dhondt - Meersstraat 138 d 21 - 9000 Gent - ☎ 09-240 14 22 - fax 09-240 14 23

ZACHTE SECTOREN HARD VOORUIT

Volgens de laatste *Beperkte Statistische Telling* van het Bestuur Statistiek van het Departement Onderwijs zijn er nu precies **90.925 studenten** in het Hoger Onderwijs Buiten de Universiteit (HOBV). Dat zijn er 205 minder dan vorig jaar bij de Beperkte Statistische Telling in oktober. In de verhouding mannen/vrouwen blijft bij de eerstejaarsstudenten het overwicht van de vrouwen bijna onveranderd (53,4 %). Het HOBV telt **157 instellingen**, 5 minder dan in 1993.

Het Hoger Onderwijs van het Korte Type (HOKT) behoudt de grootste aantrekkingskracht: het HOKT telt nu 62.933 studenten, het HOLT 22.493. De kunstinstellingen en het pedagogisch lang zitten niet in deze cijfers.

VERDELING PER NET

ARGO	17.975	(20 %)
Vrij gesubsidieerd	58.222	(64 %)
Officieel gesubsidieerd	14.728	(16 %)
Totaal	90.925	

Het HOKT blijft stijgen, zij het minder sterk dan vorig jaar (+ 1,4 %). Het Hoger Onderwijs van het Lange Type (HOLT) daalt sterker dan vorig jaar (- 2 %). In het HOLT gaan de richtingen economie (- 0,2 %) en technisch & agrarisch (kandidaturen industrieel ingenieur) (- 3,2 %) achteruit. Binnen het HOKT gaan net als vorig jaar alleen de economische (- 7,4 %) en de technische richting (- 1,6 %) achteruit. De *zachte sectoren* gaan vooruit: paramedisch (+ 8 %); sociaal (+ 17 %); pedagogisch (+ 8,4 %). In het pedagogisch hoger onderwijs van het korte type is de evolutie bij de eerstejaarsstudenten gewijzigd. Men vermoedt dat de aantrekkingskracht van het pedagogisch kort vergroot is bij studenten die eerst een andere opleiding volgden. De grootste sprong in de lerarenopleiding werd echter vorig jaar gemaakt. Toen steeg het aantal eerstejaars er bij de kleuterleiders met 28 %, nu nog eens met 16 %. Bij de onderwijzers was die stijging vorig jaar 16 %, nu nog 9 %. De aangroei in het regentaat was het kleinst: 4 % in '93, 0,5 % in '94.

AANTAL EERSTEJAARS IN DE LERARENOPLEIDING

eerstejaars	'92	'93	'94
kleuterleiders	1094	1398	1619
onderwijzers	1750	2046	2232
regenten	2471	2566	2578

Departement Onderwijs - Bestuur Statistiek - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel - ☎ 02-211 46 41

Ziek

en toch naar school

Duizenden kinderen zijn ernstig ziek maar krijgen toch les: thuis of in het ziekenhuis.

Hun leerkrachten brengen vaak hoop in huis, een perspectief op de toekomst. En dat is van le-

THUISONDERWIJS

vensbelang. Een verhaal over examens per fax, leraars te velde én een project voor thuisonderwijs dat aan uitbreiding toe is.

Voor zieke kinderen is het contact met de school vaak van levensbelang.

Raf, een jongen van acht jaar met grote verwonderingen onder een kale knikker, verblijft in de kinderankerafdeling. Hij heeft net een beenmergtransplantatie ondergaan. Hij herstelt maar maakt een moeilijke periode door. De kleinste infectie kan nu slecht aflopen voor hem. Wie hem in zijn box bezoekt moet een kiemvrije groene schort aantrekken. De juf die hem rekenles geeft heeft een wit lapje voor neus en mond gebonden. Ze heeft haar handen tweemaal geschrobd met zeep en besprenkeld met ontsmettingsalcohol. De draad met het schoolleven is niet doorgeknapt. In de ziekenhuisscholen is men van mening dat geen enkel kind zich zó ziek voelt dat het tot niets meer in staat is. Elk kind wil zich nuttig voelen, ondanks de knagende buikpijn. Ook terminale patiëntjes krijgen voort les.

Per jaar wordt in ons land bij gemiddeld 220 kinderen tussen 0 en 15 jaar een kwaadaardige aandoening vastgesteld. Van deze groep zit een derde in het secundair onderwijs. Maar naast de jonge kankerpatiënten is het aantal langdurig en ernstig zieke kinderen veel groter. In Vlaanderen kunnen deze kinderen, ondanks hun ziekte, toch les krijgen in drie erkende ziekenhuisscholen. Maar wat gebeurt er na of tussen de behandelingen door als het kind thuis is en toch niet naar zijn gewone school kan?

Achterstand op school

CHRIS HEREMANS, hoofd sociale dienst van de Vlaamse Kankerliga: «Kinderen bij wie een kwaadaardige aandoening wordt vastgesteld hebben dankzij een goede behandeling een overlevingskans van 60 procent. Voor bepaalde groepen zoals kinderen met leukemie stijgt dit percentage tot 85 procent. De kinderen krijgen een behandeling met voornamelijk chemotherapie, aangevuld met radiotherapie en chirurgie. Deze behandelingen gaan gepaard met matige tot ernstige bijwerkingen. Een verlaagde weerstand is de belangrijkste ervan. De eerste opname in het ziekenhuis kan drie tot zes weken duren. Nadien kan de patiënt voor een tijd naar huis. De therapie wordt regelmatig herhaald waardoor de patiënt afwisselend in het ziekenhuis en thuis verblijft. Wegens de verminderde weerbaarheid tegen infecties kan de jonge patiënt in de periode dat hij thuis is niet naar school. Ook bij succesvolle behandelingen kan deze situatie zes maanden tot twee jaar aanslepen. En hier ligt het probleem: niettegenstaande onveranderd gebleven leercapaciteiten en een goede prognose na een geslaagde behandeling loopt de jongere een grote schoolse achterstand op. Dat bemoeilijkt een herintrede in het gewoon onderwijs. Vooral bij scholieren in het secundair onderwijs doen deze nadelige effecten zich voor. Het resultaat is dan vaak: zittenblijven, van richting veranderen en uiteindelijk op een lager niveau eindigen dan de potentiële capaciteiten.»

Meer dan duizend kinderen

Tijdens de ziekenhuisopname wordt in de meeste kinderankercentra onderwijs verstrekt door aan het ziekenhuis verbonden scholen voor buitengewoon onderwijs van het type 5. Die zijn er speciaal voor leerlingen die wegens ziekte of een zwakke gezondheid erg lang in een ziekenhuis of een andere medische instelling moeten verblijven zodat het onderwijs daar moet worden gegeven. Vlaanderen erkent voorlopig drie *ziekenhuisscholen*: Gent (C. Hooft - UZ-Gent), Leuven (UZ-Gasthuisberg) en Antwerpen (Algemeen Kinderziekenhuis). In Brussel loopt de erkenningsprocedure voor het AZ - VUB.

Het UZ-Gasthuisberg in Leuven ving vorig schooljaar in het totaal 1143 verschillende kinderen met allerlei ziekteverschijnselen op. Vandaag hebben ze een dertigtal kleuters en een dertigtal scholieren van het secundair onderwijs. Over het algemeen zijn er minder lagere schoolkinderen. Ze verblijven daar van een week tot een heel schooljaar. Soms moeten de leerkrachten van de ziekenhuisschool plots voor twintig nieuwe patiënten instaan. Dat vergt heel wat flexibiliteit van het team dat zowel uit kleuterleiders, onderwijzers als regenten bestaat. De directie overkoepelt zowel de afdeling voor het basis- als voor het secundair onderwijs. Vaak is dat een zware administratieve last. Ze kunnen er overigens slechts een beroep doen op één halftijdse administratieve kracht. De school is erkend, gesubsidieerd en georganiseerd door een vzw. Ze telt 23 personeelsleden, van wie 19 voltijds.

Proefwerken doorfaxen

LUDO GOVAERTS, directeur ziekenhuisschool Leuven: «Onze leerlingen zijn kankerpatiënten, chronisch zieken, kinderen die voor een nierdialyse

komen en natuurlijk ook jongeren die herstellen van een operatie. We proberen zoveel mogelijk in groepjes van twee à drie kinderen te werken. Voor kankerpatiënten en andere ernstig zieke kinderen mag de aansluiting op het normale leven niet verloren gaan. Na de diagnose is iedereen bekommerd maar daarna volgt de grote eenzaamheid. Die kinderen hebben behoefte aan een zinvol perspectief. Na een periode van ernstige levensvragen moeten ze opnieuw voeling krijgen met de dagelijkse realiteit en hun toekomst. Ze hebben dus recht op goed onderwijs. We hebben er moeite mee dat ze later op hun gewone school *uit medelijden* naar het volgende leerjaar mogen overgaan. Bij ons geen *och arme*. We trachten tijdens het verblijf in het ziekenhuis een goed contact te onderhouden met de *thuischool*. Zij is de bron voor de ondersteuning in de ziekenhuisschool. Via een dagboek houden we de activiteiten bij. In de periode van de proefwerken faxen de thuis-scholen de vragen door. We zien erop toe dat de proefwerken eerlijk verlopen. De thuischool staat in voor de correctie en de evaluatie. Om de opdracht van het personeel overzichtelijk te houden worden alleen de basisvakken opgevolgd. Onze leerkrachten overleggen met het andere verplegende personeel en de thuischool om de overgang na het ziekenhuisverblijf zo vlot mogelijk te laten verlopen. Hier duikt echter een probleem op: wie na het ontslag uit het ziekenhuis nog een tijd thuis moet blijven voor verder herstel is op de vrijwillige inzet van leerkrachten aangewezen.»

Heen- en weerboek

Om dit probleem op te vangen werden vroeger al een reeks alternatieven uitgeprobeerd zoals samenwerken met de vrijwilligersorganisatie *Auxilia*, inzetten van gepensioneerde of werkloze leerkrachten uit de buurt voor de schoolse thuishulp, inzetten van taakleraren op hun vrije dagen of lesuren. Maar al deze alternatieven vroegen veel energie en het resultaat ervan was niet altijd bevredigend.

In september startte onder de koepel van het *Kinderfonds / Belgisch Werk tegen Kanker* het project voor schoolse thuishulp aan kinderen met kanker uit het secundair onderwijs. Na overleg met de verschillende Vlaamse kinderkankercentra werd gekozen om de vakleerkracht van de thuischool van de jongere te motiveren om onderwijs aan huis te geven. Het Departement Onderwijs stelde een miljoen frank ter beschikking om deze leerkrachten te vergoeden voor gemaakte onkosten. De onkostenvergoeding werd vastgelegd op 500 frank per uur.

Ze gebruiken een *Heen- en Weerboek*, waarin de planning en de afspraken staan tussen de thuis-school en de ziekenhuisschool. De thuisleerkracht noteert hierin de lesinhoud, de vorderingen en de opmerkingen. Bij elke ziekenhuisopname brengt de leerling dit dagboek mee zodat de ziekenhuisleerkracht zijn eigen bevindingen kan noteren. Dit dagboek is dus het communicatiemiddel bij uitstek tussen de thuisleerkracht, de thuischool en de ziekenhuisschool.

Leraars thuis

Het project *Thuisonderwijs aan kankerpatiënten* bereikt in het totaal 39 leerlingen, gespreid over 415 lesuren. Antwerpen had 4 patiënten,

Gent 18 en Leuven 17.

Nu is er de wens om het thuisonderwijs uit te breiden voor *alle* langdurig en ernstig zieke kinderen, dus niet alleen voor jongeren uit het secundair onderwijs maar ook voor kleuters en kinderen uit de lagere school. De doelgroep omvat dan niet alleen de kankerpatiënten maar ook bijvoorbeeld degenen die lijden aan hartziekten, epilepsie, diabetes en mucoviscidose. Om thuisonderwijs aan deze uitgebreide doelgroep te kunnen geven is er ongeveer drie miljoen nodig.

De *Vlaamse Kankerliga* stelt voor om de leerkracht van de thuischool die de leerling thuis bijwerkt een vergoeding te geven. Hiervoor zou het Departement Onderwijs instaan. Per jongere zouden 60 lesuren tegen 500 frank per uur uitbetaald worden in de vorm van een belastingvrije onkostenvergoeding. Maar deze subsidie is nog niet geregeld.

«**Geen plaats voor
och arme.**»

Geen liefdadigheid

Meestal zijn de scholen bereid om voor zieke thuisverblijvende kinderen zorg te dragen. Dat blijkt uit een enquête. Leerkrachten reageren heel positief maar weten niet dat thuisonderwijs mogelijk is. De belastingvrije vergoeding van 500 frank per lesuur werd over het algemeen als een strikt minimum aangezien omdat een les in werkelijkheid vaak tot anderhalf uur uitloopt. Andere leerkrachten willen het thuisonderwijs gratis doen en vinden dat de thuischool moet instaan voor de organisatie van het thuisonderwijs.

Maar er rijzen ook vragen. Wat als de leerkracht veraf woont? Is het personeelslid verzekerd tegen arbeidsongevallen? Is de onkostenvergoeding wel echt belastingvrij? Wat als de directie leerkrachten verplicht het thuisonderwijs te geven zonder vergoeding? Is het wettelijk de leerstof te beperken tot de hoofdvakken? Wat met de erkenning van de behaalde attesten?

Scholen hebben ook wel bedenkingen bij de extra belasting die het thuisonderwijs veroorzaakt. Een ministeriële omzendbrief over dit initiatief vinden ze nuttig en noodzakelijk. Ouders zouden hierdoor vragen en verkrijgen van hulp door een thuisleerkracht niet meer ervaren als liefdadigheid. De thuishulp wordt vooral als constructief ervaren om grote leerachterstand te voorkomen en het tempo van de leerling te respecteren. Maar belangrijk is ook dat het kind opnieuw leerling wordt i.p.v. ziekenhuispatiënt en zo weer een toekomstperspectief krijgt..

Uw idee

Vóór de onderwijsminister besluit het project *thuisonderwijs te financieren* waardoor *verlenging en uitbreiding* ervan mogelijk worden, wil hij eerst weten wat de directies en de leerkrachten van dit project denken. Eventuele aandachtspunten zijn de vergoeding, de bereidwilligheid, de haalbaarheid in de praktijk, eventuele bijkomende korte opleidingssessies over de psychologische aanpak van ernstig zieke kinderen, de aard en de frequentie van het thuisonderwijs... Kortom alle bedenkingen, vragen en suggesties zijn welkom.

Stuur uw mening vóór 31 januari naar KLASSE - THUISONDERWIJS - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel. ■

De nieuwe en de oude spelling:
geen wereld van verschil.
Alhoewel.

De leerlingen gebruiken het al als

excuus: «Ja maar mevrouw, dat verandert toch allemaal met de nieuwe spelling!» Onzekerheid

Hespeworst of hespenworst?

SPELLING

troef. **KLASSE** gaat op zoek naar de nieuwe regels. Ook al omdat we de slager van antwoord willen dienen die vanmorgen belde: «Is het nu hespenworst of hespeworst?» Volgens hem zit er meer dan één hesp in zijn worst. En dat maakt een verschil.

Een geruststelling, de invoering van de nieuwe spelling krijgt een vrij lange aanloop. Eerst verschijnt de nieuwe officiële *Woordenlijst*. Van alle woorden legt men de definitieve spelling vast eer ze in het *Groene boekje* worden opgenomen. Daar zal behoorlijk wat tijd in kruipen. Dat is van belang voor uitgevers en leerkrachten. Men kan aan leeraars niet vragen om hun leerlingen van de ene dag op de andere een nieuwe spelling te onderwijzen. De nieuwe *Woordenlijst* zal waarschijnlijk in het najaar van 1995 op de markt komen.

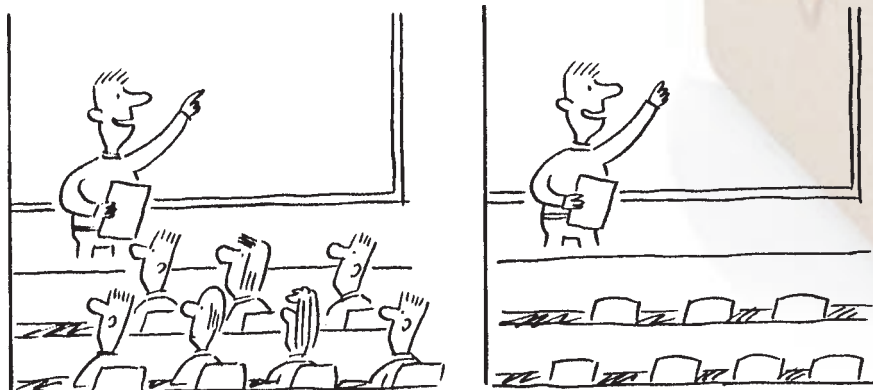
Enige tijd later zal de nieuwe spelling van kracht worden. Dat moeten de landen die in de Taalunie samenwerken, Vlaanderen en Nederland dus, via hun eigen wetgeving regelen. Een precieze datum is nog niet bekend omdat hierover met belanghebbenden zoals uitgevers en onderwijs moet worden overlegd. Alle Nederlandse en Vlaamse uitgevers krijgen gelijktijdig de beschikking over de informatie die zij nodig hebben om de spelling van hun uitgaven aan te passen. De uitgevers vreesden dat er concurrentievervalsing zou ontstaan als deze informatie slechts in de

handen zou komen van de uitgevers van de *Woordenlijst der Nederlandse Taal* of het *Groene Boekje*. De vernieuwde spelling wordt dus officieel in beide landen gelijktijdig ingevoerd, vermoedelijk bij het begin van een schooljaar. Maar dat zal niet vóór de zomer van 1996 gebeuren.

Nieuwe schoolboeken

De nieuwe spelling zal in principe alleen gelden voor de officiële instanties (rijksoverheid, Vlaamse gemeenschap, provincies e.d.) en voor het onderwijs. Alle andere instanties (bedrijven, pers, burgers) mogen een afwijkende spelling gebruiken. Dat was trouwens bij de bestaande spelling ook het geval. Dit neemt niet weg dat de meeste burgers en bedrijven zich zonder wettelijke verplichting aan de officiële spelling aanpassen.

Ten slotte zal de wetgeving zorgen voor enkele overgangsbepalingen, onder meer voor het onderwijs. Er verandert in feite weinig. Daarom zou het onzinnig zijn alle schoolboeken en lesmethodes in de bestaande spelling plots in één tijd te vervangen door publikaties in de nieuwe spelling.

ZOEK HET VERSCHIL

Het ligt voor de hand dat bepaald wordt dat de leermiddelen geleidelijk kunnen worden aangepast. Laat jonge scholieren dus niet meteen de leuke plaatjes uit alle duur betaalde leerboeken knippen. En laat de insekten er maar rustig de puntjes van de i's halen, ook al zullen uiteindelijk de insekten met een <k> door degenen met een <c> van het gedrukt papier verdreven worden.

De koningin zonder meervoud

Wat verandert er nu? In het kort komt het erop neer dat de progressieve spelling afgeschaft wordt. De Taaladviescommissie stelt voor de huidige voorkeurspelling te behouden als dé officiële, mits het aanbrengen van enkele ingrepen in de regels. Maar kritikasters zeggen dat hiermee niet alle tegenstrijdigheden, zoals het c-k-probleem, zijn weggewerkt.

De Taalunie zegt dat de regels voor de **tussenletters** aanzienlijk eenvoudiger worden. Voor de *tussen-n* geldt voortaan dat er een <n> wordt geschreven als het eerste deel van de samenstelling een zelfstandig naamwoord is dat *uitsluitend* een meervoud heeft op <en>. Daarom schrijven we in de toekomst *bessensap*, *bessenjam*, *perenboom*, *hondenhok*, *ziekenhuis*, *studentenraad*, *getuigenverklaring*. Dus ook *hespenworst*? Maar *aspergesoep* (heeft geen <-en>-meervoud), *keuzemogelijkheid* (naast *keuzen* bestaat ook *keuzes*), *hoogtevrees*, *gedaanteverwisseling*.

Op deze regel zijn slechts enkele duidelijke uitzonderingen. Als het eerste deel noodzakelijk een enkelvoud is schrijven we geen <n>. Dit is het geval in samenstellingen waarvan het eerste lid bedoeld is als een unicum - een woord dat verwijst naar een element waarvan er in de beschouwde context slechts één bestaat - zoals in *koninginnedag*, *zonnebank*, *zonneschijn*, *Onze-Lieve-Vrouwetoren*. Of *hespeworst* als de *worst* slechts van één enkele hesp wordt gemaakt?

Versteende vormen

Andere samenstellingen die geen tussen-n krijgen zijn onder meer plantnamen met een diernaam als eerste deel (*kattekruid*, *paardekastanje*, *paddestoel*), namen met een lichaamsdeel als eerste element (*ruggespraak*, *kinnebak*, *kakebeen*... dus toch *hespeworst* want is een hesp geen lichaamsdeel?) en samenstellingen die als versteende vormen moeten worden beschouwd (*bolleboos*, *papegaai*).

Nog uitzonderingen op de algemene regel zijn samenstellingen waarvan het eerste lid geen zelfstandig naamwoord is (*flierefluiter*, *roezemoezen*) en voorts ook nog woorden als *luizebaan*, *hondeweer*, *smoutebol*, *rijstebrij*. Een beperkt aantal samenstellingen waarvan het eerste lid een stofnaam is krijgen dan weer wel een tussen-n, zoals *goudenregen*.

Sisklank

Voor de *tussen-s* geldt de regel dat we een <s> toevoegen na het eerste deel van de samenstelling als we een sisklank horen en dat de <s> aan het einde van het eerste deel verschijnt bij woordafbreking en bij samentrekking. Deze regel geldt ook als het tweede deel van de samenstelling reeds met een <s> begint. Zo schrijven we *dorpsbewoner* vanwege *dorps-* en *staatsbewoners* en schrijven we *meisjesschool* vanwege *meisjes-* en *jongensschool*.

Dus, schrijf geen extra verbindingsletter <s>

als het eerste lid als afzonderlijk woord al hoorbaar op de klank [s] eindigt: *muisstil*, *poeslief*, *halszaak*, *ijszaak*.

Schrijf een verbindingsletter <s> als het eerste lid als afzonderlijk woord niet op de klank <s> eindigt en het tweede lid niet met een sisklank [s] of [sj] begint maar tussen het eerste en het tweede deel wél de klank [s] gehoord wordt: *stadsdeel*, *meningsverschil*.

Als gevolg van deze regel maar vooral wegens reële variaties in de uitspraak zullen een aantal woorden twee evenwaardige spellingen behouden: *spellingsysteem* / *spellingssysteem*, *spellingcommissie* / *spellingcommissie*.

Het dialect van een insect

In de oude regeling mogen sommige woorden - de zogenaamde bastaardwoorden - op twee manieren worden gespeld, waarbij één vorm de voorkeur heeft. In de nieuwe regeling wordt die voorkeurspelling de enige officiële vorm. De vormen *direct*, *eksemplaar* en *kwasi*, die nu toegelaten zijn, worden afgeschaft, zodat alleen *direct*, *exemplaar* en *quasi* blijven bestaan.

Als echter een woord in de huidige voorkeurspelling afwijkt van samenstellingen waarin hetzelfde woord voorkomt of van woorden die qua vorm overeenkomen, is een aanpassing van de bestaande voorkeurspelling mogelijk. Zo verandert *fotocopie* in *fotokopie* vanwege *kopie* en *kopiëren* en verandert *insect* vanwege *dialect* en *aspect*. Het aantal woorden waarvan de spelling in vergelijking met de huidige voorkeurspelling verandert, zal beperkt blijven tot enkele honderden. In een doorsnee tekst zullen de veranderingen zo beperkt in aantal zijn dat ze niet opvallen. Behalve in een dictee natuurlijk. Over het algemeen haalt de meerderheid het als er tegenstrijdigheid is tussen schrijfwijzen met c en met k. Zo wijkt *vredestractaat* voor *vredestrakta* vanwege *trakta*, *trakteren*, *traktement*.

Soms is de spelling van een woord zo ingeburgerd dat de *afwijkende* spelling voor de taalgebruiker geen probleem is: *oktober* wijkt af van *octaaf*, *octant*, *octet* en *octopus* maar behoudt toch zijn k. Jammer voor de insekten die hun k moeten inleveren. Zij zijn nog niet genoeg ingeburgerd.

Zee-egels mogen mee-eten

De regels voor het gebruik van de tekens apostrof ('), trema (¨) en liggend streepje (-) veranderen nauwelijks. Alleen wordt in samenstellingen met verwarrende lettercombinaties tussen de delen van de samenstelling het trema vervangen door een liggend streepje. Zo wordt *zeeëgel* voortaan *zee-egel* en wordt *meeëten* in *mee-eten* veranderd. En *zeeëngte* wordt *zee-engte*, *naäpen* wordt *na-äpen*. *Zeeën* blijft behouden omdat het geen samenstelling is.

Een andere uitzondering vormen voluit geschreven getallen. Zij behouden het trema: *tweeëntwintig* en niet *twee-entwintig*.

Een belangrijke vereenvoudiging is nog dat het onderscheid tussen *Westvlaams* en *Zeeuws-Vlaanderen* wordt afgeschaft. Bijvoeglijke naamwoorden die zijn afgeleid van een samengestelde aardrijkskundige naam behouden overal het liggend streepje: *West-Vlaams*, *Zeeuws-Vlaams*.

En moet u nu nog een plakje echte Oost-Vlaamse hespe(n)worst? ■

Er komt een uitgebreide informatiebrochure op het ogenblik dat de nieuwe Woordenlijst verschijnt. Als u nu al vragen heeft kunt u uiteraard contact opnemen met de Taalunie. Daar zijn ze bereid u te helpen. Nederlandse Taalunie - Stadhoudersplantsoen 2 - 2517 JL Den Haag - Nederland - ☎ 00-31-70-346 95 48 - fax 00-31-70-365 98 18.

Hoeveel speling zit er nog op de spelling ?

Voor al uw vragen
over onderwijs:
Koningsstraat 71
1000 Brussel
02-219 18 00

De studie telt ongeveer 150 blz. en verschijnt half januari. U kunt haar nu al bestellen door overschrijving van 300 fr. op rekeningnr. 091-2203006-68 van *Centrum voor Informatie en Documentatie - Publikatiedienst - Koningsstraat 71 - 1000 Brussel - 02-219 94 36* met vermelding van referentie 94/165.1.

Inlichtingen: Dienst voor Onderwijsontwikkeling - Handelskaai 7 - 1000 Brussel - 02-227 12 11

PILOOT GELANCEERD

In juni stond in **KLASSE** een artikel («De nieuwe Edison») over elektronische communicatie tussen de school en het departement. Daarin was o.a. sprake van een experiment gedurende dit schooljaar. Is dit project al van start gegaan?

Wat dacht u? Op 5 december is het project PILOOT gelanceerd met de medewerking van 14 scholen uit het basisonderwijs en 4 scholen uit het secundair onderwijs. De communicatie tussen deze scholen en het departement Onderwijs volgt één jaar lang een dubbele weg:

de gewone pers-formulieren blijven behouden maar dezelfde gegevens gaan in descholen ook in de computer en dan via EDISON (*Electronic Data Interchange tussen School-en Onderwijscomputer*) naar het departement. Daar worden de gegevens van de meer dan 1000 personeelsdossiers in twee fictieve werkstations elektronisch verwerkt. Zo kunnen de resultaten worden vergeleken en kan het experiment geëvalueerd worden naar efficiëntie en naar het effect op het werkstation (werkbelasting, taakin-vulling enz.). Het is wel een primeur maar ze willen niet over één nacht ijs gaan.

Inlichtingen: Administratie Secundair Onderwijs - Jeroen Depoortere - RAC Arcadengebouw - bureau 4085 - 1010 Brussel - 02-210 52 04 of Administratie Basis- en Buiten-

gewoon Onderwijs - Rik Gheysens - Koningsstraat 138 - bureau 219 - 1000 Brussel - 02-211 44 56

RONDE VAN VLAANDEREN

Het Departement geeft binnen enkele dagen het startsein voor een nieuwe *Ronde van Vlaanderen*. Deze keer verschijnen de directeurs uit het gewoon basisonderwijs aan de start. Zij worden geconfronteerd met drie thema's: informatisering (met o.a. de leerlingendatabank), implementatie van eindtermen en het project zorgverbreding.

De data: 16/1 (Cultureel Centrum Hasselt), 17/1 (U.I.A. Antwerpen), 19/1 (V.U.B. Brussel), 20/1 (Hallen Kortrijk) en 30/1 (RUG Gent).

Meer informatie vindt u de omzendbrief van 13/12 op uw school.

Administratie Basis- en Buitengewoon Onderwijs - Ann Declercq - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel - 02-211 44 84

SEROPOSITIEVEN

Seropositieven of aids-patiënten zijn niet verplicht zich bekend te maken. Dat begrijp ik, maar wat dan met het mogelijke besmettingsgevaar voor leerkrachten of

De oplossing ligt een beetje voor de hand. Als u steeds wegwerphandschoenen gebruikt voor de behandeling van wonden is er geen besmettingsgevaar. Wegwerphandschoenen zijn trouwens ook om algemene hygiënische redenen aan te bevelen. De schoolarts kan u zeker advies geven over het type handschoenen en het gebruik ervan.

MEER VERDIEND

Sinds november ligt mijn wedde hoger dan de maanden voordien. Ligt dat alleen aan de indexverhoging?

Op 1 november 1994 zijn er twee weddeverhogingen gebeurd voor de personeelsleden van het onderwijs. Er was ten eerste een algemene indexverhoging van 2% (index 1,1262 is 1,1487 geworden). Daarnaast was er een algemene weddeverhoging (1000 fr. bruto) als gevolg van de afgesloten sectoralesociale programmatie voor de jaren 1993 en 1994 voor de sector onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap. Hierover vindt u meer informatie in de Ministeriële Omzendbrief OND/I/6/CR/SH/js van 21 oktober 1993. Een concreet voorbeeld: het nietgeïndexeerde bruto-jaarbedrag (startbedrag met 0 jaren anciënniteit) weddeschaal 501 (le-

aarlicentiaat-ge-aggregeerde) bedroeg in oktober 832.048 fr. (of 937.052,45 fr met index 1.1262 of 78.088 fr. op maandbasis). Vanaf november en met index 1,1487 (algemene indexverhoging) geeft dit 955.773,53 fr. of 79.647,794 fr. op maandbasis. Vermeerderd met

1000 fr. (algemene weddeverhoging) brengt ons dit op een bruto-maandwedde van 80.648 fr.

andere personeelsleden van de school als er bijvoorbeeld wonden moeten worden verzorgd?

VIJF BOEKEN GRATIS

Niet dat we hier niet genoeg brieven krijgen. Integendeel zelfs. Maar net van u, beste lezer (ja, van u daar, u moet niet omkijken), hebben we nog nooit iets gehoord. Nochtans interesseert uw mening ons. Over *KLASSE*, over bepaalde artikels: kritiek, voorstellen, commentaar... Wie deze maand reageert maakt kans op één van de vijf nieuwe boeken *Een school: met mensen onderweg* (Uitgeverij Garant - zie Zeker Lezen p. 20). *KLASSE - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel*

TJDSCHRIFT

verschijnt maandelijks (behalve in juli en augustus)

klasse

ANDERS VOOR HETZELFDE

deur open	<power on>
lampen aan	<caps lock>
kom de klas maar in	<enter>
tel de hoofden	<num lock>
spijbelaars	<esc>
huiswerk af?	<ctrl>
dat kan ook	<alt>
verbeteren maar	<reset>
de complimenten	<shift>
iedereen wakker?	<on line>
open de boeken	<page up>
ook daarachter opletten	<backspace>
naar het toilet	<break>
doe de boeken maar dicht	<page down>
pak de schrift	<paper feed>
schrijf maar op	<print screen>
zit stil	<park>
begrepen?	<clear>
een laatkomer	<insert>
veeg het bord uit	<delete>
huiswerk voor morgen	<home>
tot ziens	<end>
lampen uit	<caps lock>
deur dicht	<power off>